

Suomen Lammasyhdistyksen jäsenjulkaisu
www.lammasyhdistys.fi

4|2025

Lammas & vuohi

2 x uusi lampola
Kotijuusto kutunmaidosta
Laskureilla faktaa päätöksiin

Päätoimittajalta

Syksy – uhka vai mahdollisuus?

Kesä on taas hujautanut vauhdilla, ja syksy saapunut kuin varkain. Alkukesä taisi olla koko Suomessa melko märkä ja kolea, keskikesä kuuma ja loppukesä näitä vuorotellen. Nurmien kannalta joka tapauksessa ihan kelpo kelit. Ja ikävä kyllä myös *Haemonchuksen* – useampikin lampuri on raportoinut kesän aikana ison juoksumahamadan aiheuttamista vakavista ongelmista. Toinen lämpenevän ilmaston lisäämä uhka on polttiaisten levittämä sinikielitauti. Kesällä tilanne Pohjoismaissa näytti vielä rauhalliselta, mutta polttiaisten kulta-aika on vasta alkanut. Epidemian pahin leviäminen Ruotsissa tapahtui viime vuonnakin syksyn aikana. Ahvenanmaalla on onneksi päästy jo rokottamaan eläimiä, joten siinä mielessä tällä hetkellä uhkaan on varauduttu paremmin kuin viime vuonna. Tilanetta seurataan erittäin tarkasti koko ajan.

Lämpimissä ja kosteissa oloissa viihtyy myös sorkkamätää aiheuttavat bakteerit. Kentältä on kantautunut tietoa sorkkaoireista, jotka voivat viitata sorkkamätään. Diagnosointi vaatii ehdottomasti näytteiden ottoa. Eläinten tullessa laitumilta lampolaan, olisi kaikkien sorkat syytä synnätä tarkasti, ja mikäli sorkkamätään viittaavia oireita löytyy, olisi näytteet otettava varsin pienellä kynnyksellä. Eläinkaupassa, jonka sesonkia nyt eletään, on oltava erityisen tarkkana. Sekä myyjän että ostajan. Jos sorkkamädän onnistuu saamaan katraaseensa, on siitä lähes mahdoton päästä enää täysin eroon. Ruotsissa käytössä olevasta saneerausohjelmasta löytyy tietoa tämän lehden sivulta 14.

Eläinten terveydellisten uhkien lisäksi syksyn mukana tulee onneksi jotain mukavaakin, nimittäin Helsingin Villapäivä (5.10.), KoneAgria Tampereella (9.–11.10.) ja Lammaspäivät Turussa (28.–30.10.). SLY:n haastavan taloudellisen tilanteen sekä Uudenmaan Lampureiden työmyyrän **Mikko Idlaxin** eläköitymisen takia Villapäivän järjestäminen oli pitkään vaakaaludalla. Tapahtuma päätettiin kuitenkin järjestää ainakin vielä kerran. Jatkoa varten tarvittaisiin lisää aktiivista väkeä ideoimaan ja toteuttamaan päivää. Helsingin Villapäivällä olisi valtava potentiaali toimia kotimaisen villan näyteikkunana, sillä pääkaupunkimme on suhteellisen

helppo saada paikalle valtakunnallista mediaa ja sosiaalisen median vaikuttajia. Ideoita ja vapaaehtoisia otetaan vastaan!

Seesteistä syksyä, toivottavasti tavaataan lokakuun tapahtumissa!

Marjo

KUVA: Eila Pennanen

LAMMAS & VUOHI NRO 5/2025

Aineistopäivä 7.11.2025 • Ilmestyy 5.12.2025

Teemat: Villa ja taljat

Tässä numerossa

- 3 Tuoretta satoa
 - 4–5 Luonnonlaidunnus kiinnostaa
 - 6–8 SLY:n kevätkokous ja kesäretki
 - 9–10 Okra-messujen satoa
 - 11–12 Kansainvälistymisen mahdollisuudet
 - 13 Aidan toiselta puolen
 - 14 Sorkkamädän saneerausohje
 - 15 Vakavia eläintautoja liikkeellä Euroopassa
 - 16–17 Eläinvalvonnan raportit
 - 18 Hankkeessa laaditaan lampolan laatuksikirja
 - LIITE: Vuohien kantakirjarekisterin vuosiyhteenveto 2024
 - 19 Laitumelta lautaselle: Kotijuusto vuohenmaidosta
 - 20 Pääkirjoitus; Vuohenmaitotuotteiden tulevaisuus
 - 21 Maatilan pelastussuunnitelma
 - 22–23 Nurmipäivä Halmelan vuohitilalla
 - 24–25 Lihasulaan nousi uusi lampola
 - 26–27 Rakennusprojektista arkeen
 - 28–31 Laskentataulukot tilan avuksi
 - 32–33 Tehtävä lampaalle: Lammassanastoa
 - 34 Poikkeuksen pakina
- TAKAKANNESSA:**
Syksyn lammaspäivät ja SLY:n syyskokouskutsu

KANNEN KUVA:
Anna Kujala

WWW.LAMMASYHDISTYS.FI

Lammas & vuohi

Kustantaja
Suomen Lammasyhdistys r.y.

Tilaushinta
89 €/vuosikerta (5 numeroa),
sis. SLY:n jäsenyyden
Kannattajajäsenyys 300 €/vuosi
Lehden tilaukset ja jäsenasiat
marjo.simpanen@lammasyhdistys.fi
Taitto Tipos Ab
Paino Grano, Vaasa
ISSN 0785-7276

Päätoimittaja
Marjo Simpanen
puh. 044 973 7000
marjo.simpanen@lammasyhdistys.fi
Toimitussihteeri
Anna Kujala
Puh. 040 520 5436
lammaslehti@gmail.com
Ilmoitusmyynti
Marja Vakkuri
puh. 044 236 9902
ilmoitukset@lammasyhdistys.fi

Kirjoittajat ja kuvaajat 4/2025

Kaie Ahlskog, Milla Alanco-Ollqvist,
Tanja Davidov, Laura Fabritius, Sari
Heltelä, Tiina Hömppi, Antero Kaappa,
Kati Kaisajoki, Anna Kujala, Helmiina
Latvanen, Eila Pennanen, Anu Pentti,
Tommi Pohjakallio, Mikko Poikkeus,
Johanna Rautiainen, Riitta Saloniemi,
Marjo Simpanen, Janina Sivonen,
Vilja Summanen, Jonna Ukkola, Marja
Vakkuri, Kirsi Vertainen

Helsingin Villapäivä Narinkkatorilla sunnuntaina 5.10. klo 11–16

Kaikki kotimaisen lampaanvillan kanssa toimivat ovat tervetulleita tapahtumaan. Tapahtumassa saa myydä ainoastaan kotimaista lampaanvillaa ja -nahkaa/-taljoja sekä niistä valmistettuja tuotteita.

Myyntipaikat ovat ilmaisia SLY:n ja/tai Uudenmaan Lampureiden jäsenille. Myyntipaikan hinta myyjälle, joka ei ole kummankaan yhdistyksen jäsen, on 80 €.

Ilmoittautumiset ja tiedustelut sähköpostilla villaviikko@gmail.com.

KUVA: Anu Pentti

Lammastilojen tietojen päivitys SLY:n sivuilla

Suomen Lammasyhdistys päivittää nettisivujensa tietoja lammastilojen osalta. Pyydämme lampureita tarkistamaan tilojen tiedot nettisivuilta suora-myntilammastilojen listalta. Mikäli tiedoissa on tullut muutoksia, ilmoittakaa niistä osoitteeseen: marja.vakkuri@lammasyhdistys.fi.

Susihyökkäyksessä kuolleiden lampaiden hautaaminen

Kuluneen laidunkauden monet susihyökkäykset ovat taas nostaneet esille kysymyksen siitä, voiko hyökkäyksessä kuolleet lampaat haudata myös raatokeräilyalueella. Lammas & vuohi -lehti kysyi asiaa Ruokaviraston erityisasiantuntija **Milla Luukolta**.

Hän kertoo, että sivutuotelain (517/2015) 30 § mukaan aluehallintoviraston läänineläinlääkäri (1.1.2026 alkaen Ruokavirasto) voi myöntää luvan raatojen hautaamiselle ”ilmastollisista, luonnonmullistuksellisista tai muista poikkeuksellisista olosuhteista johtuvista syistä tai jos hävittäminen muulla tavalla ei ole käytännössä mahdollista”.

– Tällaisia poikkeuslupia on myönnet-

ty esimerkiksi tilanteissa, joissa eläimiä on kuollut navettapalon seurauksena. Näissä tapauksissa raadot eivät sovellu Honkajoen käsittelylaitokselle, koska niissä voi olla mukana epäorgaanista ainesta, kuten rakennusmateriaaleja, mikä saattaa aiheuttaa ongelmia laitoksen käsittelyssä, Luukko sanoo.

Luvan myöntäminen edellyttää aina tapauskohtaista arviointia.

– Luvan myöntäminen petojen tappamisen lampaiden hautaamiselle voisi olla perusteltua esimerkiksi silloin, jos raadot sijaitsevat hyvin vaikeakulkuisessa maastossa tai ovat jo löydettyäsi niin pitkälle mädäntyneitä, ettei niiden siirtäminen ole

toteutettavissa. Tai, jos raadosta ei ole enää petojen jäljiltä paljon mitään jäljellä.

Hän jatkaa:

– On hyvä kuitenkin huomioida, että myös petojen tappamisen lampaiden raadot tulee ensisijaisesti toimittaa raatokeräilyyn, ja nouto on tilattava viipymättä.

Sivutuotteiden hävittäminen hautaamalla sivutuotelain 30 § perusteella on yleensä viimeinen vaihtoehto, jos raatokeräily ei ole käytännössä toteutettavissa ja kyseessä on selvästi poikkeuksellinen tilanne.

Anna Kujala

Luontotyyppien tilan heikkeneminen jatkuu

Suomi raportoi Euroopan komissiolle luonto- ja lintudirektiivien toimeenpanosta. Arvioinnin tulokset osoittavat lajien ja luontotyyppien heikkenevän kehityksen jatkuvan edelleen. Myös ennallistamisasetuksen toimeenpanoon tarvitaan yhä enemmän panostuksia lajien ja luontotyyppien tilan parantamiseen sekä seurantaan.

Luontodirektiivin lajeihin kuuluu erilaisia lajiryhmiä, esimerkiksi putkilokasveja, sammalia, nisäkkäitä, nilviäisiä, kovakuoriaisia ja perhosia. Lajeista entistä suurempi osuus on epäsuotuisalla suojelutasolla. Keskeiset tilan parantamiseen tähtäävät toimet ovat osin samoja kuin linnuilla: elinympäristöjen tilan parantamista ennallistaen tai erilaisten ihmisen aiheuttamien häiriöiden vähentämistä.

– Monille luontodirektiivin lajeille ylei-

set, elinympäristöjä parantavat toimenpiteet eivät yksin riitä, mutta lajit voivat hyötyä merkittävästi erikseen räätälöidystä toimenpiteistä. Lajiasiantuntemuksen varmistaminen ja jatkuvuuden turvaaminen ovat avainasemassa, jotta toimenpiteiden suunnittelussa ja kohdentamisessa onnistutaan, ryhmäpäällikkö **Ulla-Maija Liukko** Suomen ympäristökeskuksesta sanoo lehdistötiedotteessa.

Luontodirektiivin lajien kehityssuunnat vaihtelevat, ja vakaana säilyneiden lajien lisäksi myös heikkeneviä lajeja on paljon. Toisaalta osalla lajeista tilanne on parantunut. Kuten luontotyypeillä, myös lajeilla suojelutason muutokset johtuvat monilta osin komission uudistamista arviointikriteereistä ja tiedon tarkentumisesta.

Lajien tilanteesta on tapahtunut myös

todellisia muutoksia viimeisen kuuden vuoden aikana. Isoapollon ja pikkuapollon taantuminen on jatkunut, minkä vuoksi ne ovat nyt huonoimmassa suojelutasoluokassa. Esimerkiksi pikkuapollon tyypillisiä elinympäristöjä ovat laidunnetut, osin puus-toiset joenvarsilaaksot ja lehtoniityt.

EU:n jäsenmaat raportoivat kuuden vuoden välein Euroopan komissiolle luontodirektiivin lajien ja luontotyyppien kehityksestä kohti suotuisaa suojelutasoa.

Suomen raportit kaudelta 2019–2024 kattavat 68 luontodirektiivin luontotyyppiä ja 139 lajia tai lajiryhmää sekä 255 lintudirektiivin suojelemaa lintulajia. Raporttien laadintaan on osallistunut noin sata tutkijaa ja asiantuntijaa eri tutkimuslaitoksista ja organisaatioista.

KUVA Tommi Pohjakallio

Sertifioitu luonnonlaidunliha kiinnostaa, mutta haasteita riittää

WWF Suomen ja maa- ja metsätalousministeriön järjestämä aamiaisseminaari “Luontohyötyjä laitumelta – Miten luonnon monimuotoisuutta edistävän luonnonlaidunlihan tuotanto ja kulutus saadaan kasvuun Suomessa?” kokosi yhteen alan asiantuntijoita, tuottajia ja poliittisia vaikuttajia Musiikkitalolle kesäkuussa. Tilaisuuden juonsi Ylen luontotoimittaja **Markku Sipi**, joka korosti avauspuheenvuorossaan luonnonlaitumien laajempaa merkitystä: laiduntamisessa yhdistvät luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, ilmastokestävyys ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Sipi muistutti, että perinnebiotooppeja on Suomessa enää häviävän vähän, vaikka juuri ne muodostavat perustan monille ekologisille ja kulttuurisille arvoille.

Perinneympäristöjen hoito on luonnonlaidunnuksen ytimessä

Eeva-Liisa Korpela, WWF Suomen suojeluasiantuntija, esitteli Suomen perinneympäristöjen tilannetta ja luonnonlaidunlihan

sertifioinnin etenemistä. Tällä hetkellä Suomessa on yksi sertifioitu luonnonlaiduntila (Kosken kartano) ja kolme muuta prosessissa.

Korpelan mukaan kaikki perinneympäristöjen luontotyytit ovat uhanalaisia ja voivat säilyä vain jatkuvalla hoidolla, jossa laiduntavat eläimet ovat avainasemassa. Pelkkä niitto ei korvaa laidunnusta, sillä laidunnuksen aikaansaama maaperän muokkaus ja lanta luovat elinympäristöjä muun muassa hyönteisille ja niistä riippuvaisille linnuille. Hän nosti esiin erityisesti saariston laidunmaiden haasteet ja painotti, että ohjelmat kuten Helmi ja CAP on pidettävä toimivina, mikäli luonnonlaitumia halutaan säilyttää. Rahoituksen jatkuvuus ja tilojen toimeentulo ovat keskeisiä myös sertifioinnin kehittymisen kannalta.

Selvitys: Sertifioitujen laidunlihan potentiaali on suuri

Pyhäjärvi-instituutti esitteli hankkeen selvitystä sertifioitujen luonnonlaidunlihan tuo-

tannosta ja markkinoista. Maa- ja metsätalousministeriön **Tuuli Orasmaa** nosti esiin, että biodiversiteettihyötyjen lisäksi markkinamekanismeilla on oltava rooli: pelkät tuet eivät riitä, vaan tuotteesta on saatava lisäarvoa myös markkinoilta. Sertifikaatit ovat tässä keskeisiä.

Laura Varjotie ja **Mervi Louhivaara** Pyhäjärvi-instituutista kertoivat, että vuonna 2023 tuettua laidunala oli Suomessa 30 500 hehtaaria. Vuonna 2025 laidunala oli vain alle 24 000 hehtaaria. Vaikka vain yksi tila on tällä hetkellä sertifioitu, kiinnostus on laajaa. Tuottajat toivovat lisää neuvontaa, ja ravintolat sekä vähittäiskauppa olisivat halukkaita ottamaan luonnonlaidunlihaa valikoimiinsa, kunhan saatavuus ja hinta ovat kohdallaan. Brändäyksen ja tiedottamisen tarve nousi toistuvasti esiin.

Ruotsista opittavaa: markkinalähtöisyys toimii

Ruotsin kokemuksia luonnonlaidunlihan sertifioinnista esitteli etäyhteydellä **Anna**

Jamieson (Naturbeteskött i Sverige). Hän korosti biodiversiteetin merkitystä ilmastomuutoksen hillinnässä ja muistutti, että "it's not the cow, it's the how".

Ruotsissa luonnonlaidunlihan brändäys on ollut osa markkinapohjaista suojelutyötä, jossa kuluttaja on valmis maksamaan enemmän, kun ymmärtää tuotantotavan vaikutukset.

Vuonna 2018 Coop-ketju otti laidunlihan valikoimiinsa – silloin myytiin 15 eläintä viikossa, vuonna 2022 jo 50 viikossa.

Ruotsissa sertifioituja tiloja on nyt 46, kun vuonna 2018 niitä oli 10. Sertifioituille tuottajille maksettava lisähinta (0,2–0,4 €/ruhokilo) toimii kannustimena.

Paneelissa käytännön ääniä – mahdollisuuksia, mutta myös haasteita

Paneelikeskustelussa luonnonlaidunlihan mahdollisuuksia ja haasteita käsittelevät keittiöpäällikkö **Ari Ruoho** (ravintola Nokka), tuottajat **Fredrik von Limburg Stirum** (Kosken kartano), **Jarmo Latvanen** (Tolvilan kartanon lammastila) ja **Kim Roslund** (lihakauppa Roslund). Vetäjänä toimi Markku Sipi.

Paneelissa nousi vahvasti esiin kuluttajaviestinnän merkitys. Ruoho totesi, että ulkomaalaiset ovat erityisen kiinnostuneita suomalaisesta eettisestä ja puhtaasta ruoasta. Roslund korosti, että kuluttajia ei saa aliarvioida ja viestin on tultava monelta taholta – ei vain myyjiltä. Latvanen puolestaan toi esiin tuottajan näkökulman: lampureiden työn arvo on suuri, mutta julkinen keskustelu kohtelee heitä usein epäoikeudenmukaisesti.

Fredrik von Limburg Stirum huomautti, että tuotantomahdollisuudet ovat olemassa, mutta ennallistamista tarvitaan, jotta ala ei jää marginaaliksi. Kaikki keskustelijat olivat yhtä mieltä siitä, että laidunlihan markkinointi ja tietoisuuden lisääminen ovat avainasemassa. Paneelin ytimessä oli yhteinen näkemys siitä, että vastakkainasettelun sijaan tarvitaan yhteistyötä – hyötyjinä ovat niin kuluttajat, tuottajat kuin luonto.

Poliittinen tuki ratkaisevaa

Tilaisuuden loppuun Markku Sipi haastatteli **Pekka Pesosta**, maa- ja metsätalousministeriön kansliapäällikköä. Sipi haastoi Pesosta tekemään tuottajille selkeitä lupauksia, mutta tähän ei kuitenkaan suoraa vastausta saatu. Pesonen korosti, ettei tukien tarkoitus ole leikata luonnonlaidunnusta, mutta sääntöjä on noudatettava. Hän näki tärkeänä yhdistää tukieurot ja markkinatuotto, ja muistutti markkinamekanismien ymmärtämisen tärkeydestä.

Yhteinen viesti: aika toimia on nyt

Tilaisuus herätti paljon keskustelua myös yleisössä. Tuottajien yhteinen viesti hallinnolle ja Pekka Pesoselle oli se, että ministeriö avaisi perinnebiotooppiasetuksen tulkinnan ja vertaisi sitä naapurimaiden, Ruotsin ja Viron, tulkintoihin. Yhteistyötä tuottajien kanssa tulisi lisätä. Keskustelijoi- ta yhdisti selkeä viesti: luonnonlaidunliha on mahdollisuus, joka tukee biodiversiteet-

tiä, maaseudun elinvoimaa ja kuluttajien arvoja. Sertifioinnin kehittäminen, tuotantoketjun yhteistyö ja tiedon levittäminen ovat askelmerkkejä, joilla tämä mahdollisuus voidaan toteuttaa – myös Suomessa.

KIRJOITTAJA JA KUVAAJA
Helmiina Latvanen
VTM

Suomen Lammasyhdistys ry:n sääntömääräinen kevätkokous ja lampureiden kesäretki Saimaalla

Aurinkovoimapuiston kasvillisuuden hoitoa lampaita laiduntamalla

Suomen Lammasyhdistyksen sääntömääräinen kevätkokous järjestettiin Hirvensalmella ravintola Sataman Herkussa tiistaina 22.7.2025. Ennen kokouksen virallista osuutta vierailtiin läheisellä aurinkovoimapuistoalueella, jolla lampuri **Tiina Jokelan** lampaat laidunsivat nyt toista kesää.

Alue oli reilun 8 hehtaarin kokoinen, ja sitä ympäröivät järeet verkkoaidat. Aurinkopaneelien lisäksi alueelle oli rakennettu huoltoteitä, ja sen läpi virtasi kirkasvetinen kokoomaoja. Jokela esitteli aluetta ja kertoi laidunnustyön käytännön toteutuksesta.

Homma oli toiminut hyvin, eivätkä lampaat olleet vahingoittaneet paneeleita

Lampuri Tiina Jokela kertoi laidunnusyhteistyöstä energiayhtiön kanssa.

www.muhniemenlahtivaja.fi

**KYLL
KYMENLAAKSOSKIN
OSATAAH**

Yli 40 vuoden kokemus
liha-alalta.

Kysy tarjous!

Muhniemen Lahtivaja
puh 0405786317 / Kaarin
knuuttila@muhiemenlahtivaja.fi

ous Hirvensalmella

tai johtoja. Jokela korostikin, että parasta on, jos jo rakentamisvaiheessa päästään vaikuttamaan lampaiden laidunnusta ja hoitoa sekä johtojen ja invertterien suojaamista edistäviin seikkoihin.

Hirvensalmella invertterien kohdalle oli asennettu metalliset tolpat, jotta kriittinen alue saatiin suojattua tarpeeksi vankalla verkolla. Paneelien johtoja oli niputettu vähän tiheämmällä välillä kuin sellaisissa aurinkopuistoissa, joihin laidunnusta ei ole suunniteltu.

Laidunnuskäyttöä suunniteltaessa on hyvä ottaa huomioon myös muun muassa paneelien välisen maan muokkaus, kylvö ja puhdistusniitot. Lisäksi on pohdittava lampaita ajatellen sopiva kylvettävä kasvillisuus. Aitojen asentaminen tulisi tehdä niin, että lampaan tai petojen mentäviä rakoja ei jäisi.

Eläinten hoitoa edistää se, jos teitä ja kääntöalueita rakennettaessa pystytään huomioimaan lampaiden kuljettaminen ja esimerkiksi punnitusten tekeminen alueella. Myös veden saanti alueelle on mietittävä. Samoin se, jos sähköä tarvitaan esimerkiksi valaistukseen tai alueen lohkottamiseen sähköisillä väliainoilla.

Tehdessään sopimusta aurinkovoima-
puiston kasvillisuuden hoidosta lampurin kannattaa huomioida, että myös energia-
yhtiöille on laidunnuksesta vähintäänkin

Invertterit on suojattu lampailta verkolla.

imagollista etua: lampaat tuovat positiivista huomiota, pellot pysyvät ruuantuotannossa ja alueen luonnon monimuotoisuus säilyy. Lisäksi – jos laidunnus tehdään järkevästi – lampaat huolehtivat siitä, että maaperä ei pääse köyhtymään. Tästä on etua, jos alueet halutaan jossain vaiheessa palauttaa muuhun viljelyyn. Energiayhtiöt joutuvat joka tapauksessa maksamaan alueiden kasvillisuuden niitosta pitkän pennin, ja heille on enemmän mainosarvoa siitä, jos palvelu

ostetaan lampurilta.

Tiina Jokela on Hirvensalmella sopinut ainoastaan huolehtivansa siitä, että kasvillisuus ei pääse varjostamaan paneeleita. Sopimuksen kannalta ei siis ole väliä, pitääkö hän kasvillisuuden matalana lampaiden avulla vai itse niittämällä. Osaa kasvillisuudesta hän joutuukin raivaamaan ja niittämään itse, sillä lampaat eivät ole saaneet kaikkia puskia syötyä tarpeeksi mataliksi.

Kevätkokouksessa pohdittiin yhdistyksen haasteellista taloustilannetta

Aurinkopuistovierailun jälkeen siirryttiin ravintola Sataman Herkun sisätiloihin kahvittelemaan ja käsittelemään varsinaisia kokousasioita. Kevätkokouksessa käsiteltiin sääntömääräisinä asioina Lammasyhdistyksen vuoden 2024 tilinpäätös ja toimintakertomus sekä kuultiin lausunnot tilin- ja toiminnantarkastuksesta.

Tilinpäätös oli 6342 euroa alijäämäinen, mikä selittyi paitsi vähentyneellä mainosmyynnillä, jäsenmäärän pienemisellä ja jäsenmaksujen maksamatta jättämisellä myös sillä, että vuoden 2024 puolelle oli osunut Lammas- & vuohi -lehden vitosnumeron sekä seinäkalenterin painon ja postituksen laskut sekä vuodelta 2023 että vuodelta 2024. Yleensä lasku kalenterin ja lehden viimeisen numeron painatuksesta ja postituksesta on maksettu seuraavan vuoden puolella.

Yhdistyksen toiminta oli vuonna 2024 ollut aktiivista tapahtumien, sähköisten kanavien, edunvalvonnan sekä sidosryhmäyhteistyön osalta. Tilinpäätöksen jäätyä nyt reilusti pakkaselle pohdittiin, mistä saataisiin lisätuloja tai mistä jatkossa pitäisi säästää.

Lammassektorin taloudellinen ahdinko heijastuu suoraan yhdistykseen, kun alan yrityksillä ei ole mahdollisuutta ostaa mainoksia lehteen eikä jäsenillä ole varaa maksaa jäsenlaskujaan.

Jäsenmäärä oli vähentynyt vuoden aikana lähes 100 jäsenellä ja kahden vuoden aikana yhteensä noin 200 jäsenellä. Suurta määrää selittää osin se, että jäseniä, joiden jäsenmaksut olivat olleet pidempään maksamatta, oli siivottu pois jäsenrekisteristä.

Helppoja ratkaisuja vaikeaan taloustilanteeseen ei löytynyt, joten hallitus valtuutettiin etsimään säästökohteita tai uusia tulonlähteitä. Keskustelun jälkeen kokous vahvisti tilinpäätöksen ja myönsi vastuuvapauden hallitukselle sekä rahastonhoitajalle. Vuoden 2026 jäsenmaksut päätettiin pitää samoina kuin vuoden 2025 maksut.

Kokouksen muissa asioissa keskusteltiin esityslistalle nostetusta tapauksesta, jossa tautiepäilyn takia eläinten siirtokieltoon asetetun tilan siirtokielto saatiin negatiivisten testitulosten jälkeen purettua vasta pitkällä viiveellä. Viivytyksen syynä oli AVI:n virkaeläinlääkärin kesäloma. Ihmeteltiin sitä, kuinka tuottajia sanktioidaan olemattomistakin viivästymisistä valtavilla

Illalla risteiltiin Saimaalla ja ihasteltiin kalliomaalauksia.

summilla, kun taas virkahenkilöstö voi vain ilmoitusluonteisesti todeta viivytyksistä, jotka pahimmillaan halvauttavat koko tilan toiminnan. Hallitus valtuutettiin ottamaan asia esille Ruokaviraston kanssa, jotta tulevaisuudessa jollain muullakin kuin paikallisen AVI:n virkaeläinlääkärillä olisi valtuudet purkaa siirtokielto negatiivisten testitulosten perusteella.

Risteily historiallisella Saimaalla

Illansuussa vuorossa oli Suur-Savon Lampureiden järjestämä risteily upealla Saimaalla. Vuonna 1893 rakennetun entisen höyrylaivan M/S Ainon kyytiin noustiin Varkantaipaleen satamasta Ristiinasta. Ilma oli todella lämmin, aurinkoinen ja tyyni. Risteily alkoi tutustumisella Varkantaipaleen todella kapeaan kanavaan, jonka jälkeen lähdettiin kohti Astuvansalmee. Matkan aikana kuultiin mm. alueen, kanavien, laivojen sekä Kallioniemen huvilan historiaa ja nautittiin herkullisia The Urban Wibe -ravintolan valmistamia,

kotimaista karitsan jauhelihaa sisältäneitä Shanghai-tacoja. Astuvansalmella pyhädyttiin ihmettelemään esihistoriallisia kalliomaalauksia sekä laivasta että maista. Satamaan palattiin valoisan kesäillan ollessa jo varsin pitkällä.

Lämpimät kiitokset mahtavan päivän ja kesäretken mahdollistamisesta Suur-Savon Lampureiden lisäksi Vainion teurastamolle ja Lammastaloussäätiölle!

KIRJOITTAJA JA KUVAAJA **Marjo Simpanen**

Elämyksiä ja uutuuksia Okra-messujen lammasosastolta

Okra-messujen lammasosastolla riitti tälläkin kerralla ihmeteltävää ja koettavaa kaikenikäisille kävijöille. Suosittuja olivat erityisesti lampaat, mutta myös monelle ennestään tuntemattomat alpakat keräsivät runsaasti huomiota.

Koira- ja kerintänäytökset vetivät väkeä sankoin joukoin, ja myös esitelmät kuten **Kaisa Hilskan** esitys paimennuskoirista kiinnosti yleisöä. Lisäksi **Tomi Tuuran** eläinkuljetusauton tiloihin tutustuminen sai kiitosta – jopa maatalousministeri kävi katsomassa, millaisissa oloissa eläimet kuljetetaan.

– Paljon tuli kehuja siitä, että kävijät pääsivät näkemään minkälaisissa olosuhteissa eläimet matkaavat. Kaikkihan nämä autot ulkoapäin tunnistavat, mutta harva on nähnyt sisältäpäin, Tomi kertoo.

– Yksi kävijä ihmetteli kuinka paljon tuolaisessa eläinkuljetusautossa on eri tekniikkaa, jolla varmistetaan hyvät kuljetusolosuhteet eläimille, ja että ne olosuhteet pystytään tarkistamaan vielä jopa kuukausia kuljetuksen jälkeen. Osa ihmetteli kuljetustilan puhtautta ja siisteyttä, vaikka tämä näytteillä ollut eläinkuljetusauto edustaa jo vähän vanhempaa kuljetuskalustoa.

Osastolla esiteltiin uusia ratkaisuja eläinten pitoon ja hoitoon. Retronikin monikäyttöinen rännitysjärjestelmä ja uudenmalliset vuoden 2024 alusta valmistetut aita- ja paalihäkkimallit herättivät runsaasti

Maria Tuppurin Elosuon lampaat pääsivät ihmeteltäväksi ja rapsuteltaviksi, ja moni ei olisi maltanut jatkaa matkaa eteenpäin. Lammasosaston kalusteet olivat Retronikiltä. Kuvassa näkyy uusia aitamalleja, joita Retronik on valmistanut vuodesta 2024 alkaen. Tuolloin yrityksen aita- ja paalihäkkimallit muutettiin siten, ettei niissä ole ylävälitappeja, ja niissä on joko 8 tai 9 vaakaputkea.

kiinnostusta. Niiden rakenteessa on huomioitu käytännöllisyys ja turvallisuus, esimerkiksi ylävälitappien poistamisen myötä.

Lammasosastolla kävijät kyselivät paljon

eläinten kasvatuksesta, hoidosta ja villan hyödyntämisestä. Messuilla kävi jälleen selväksi, että lampaat ja niiden ympärille rakentuvat ratkaisut kiinnostavat niin ammattilaisia kuin koko perhettä vauvasta vaariin.

KIRJOITTAJA **Anna Kujala**
VALOKUVAT **Retronik**

Messulla vierailijat pääsivät käymään Tomi Tuuran eläinkuljetusautossa.

Sidosryhmäkokous kokosi ajankohtaiset teemat näyttelyn yhteyteen

Lammastoimijoiden yhteistyö on viime vuosina ollut aktiivista ja tuottanut konkreettisia tuloksia. Vastuullisen lammasyrityksen ABC -hanke jatkoi tätä työtä kutsumalla alan toimijat sidosryhmäkokoukseen Okra-näyttelyn yhteydessä. Päivän aikana kuultiin katsauksia niin maatalouspolitiikan uudistuksiin, petoasioihin kuin jalostuseläinten kansainväliseen markkinointiin.

CAP-ohjelmakauden valmistelu kesken

MTK:n **Juha Lappalainen** avasi tilaisuudessa uuden ohjelmakauden CAP 2028-2034:n valmistelutilannetta. Euroopan komission budjettiesitystä ei ollut vielä julkaistu eikä päätöksiä tehty. Ohjelmakausi näyttäisi alkavan aikaisintaan vuonna 2029.

Lammasektorille oli kuitenkin myönteisiä uutisia: jo ensi vuonna karitsa- ja uuhipalkkioihin on tulossa korotuksia. Jaettavaa on vapautunut tuotannon vähentymisen myötä.

Tätä tekstiä kirjoittaessani budjettiesitys on julkaistu, ja tiedossa on, että valmisteluun kuuluu myös CAP:n ulkopuolinen yksinkertaistamispaketti.

Petoasiat puhuttavat koko Euroopassa

Petoasiat nousivat keskusteluun **Tapio Rintalan** johdolla. Hän muistutti, ettei Suomi

Petoasiat puhuttavat myös muissa Euroopan maissa. Tapio Rintala, "lampurit EVP", näki valonpilkahduksena EU:n päätöksen laskea suden suojelustatusta.

ole ongelman kanssa yksin, vaan sama ilmiö näkyy lähes koko Euroopassa. Valonpilkahduksena on EU:n päätös laskea suden suojelustatus täysin rauhoitetusta lajista suojeluksi lajiksi. Tämä antaa toivoa tulevaisuuden

den kannanhoidollisille ratkaisuille, vaikka metsästyspäätoiksi saadaan vielä odottaa.

Kansainväliset markkinat vaativat rohkeutta

Tilaisuuden kansainvälisen näkökulman toi turkkilainen **Osman Tanju Güneri**, joka on kouluttautunut maatalouteen Britanniasa ja Yhdysvalloissa ja jolla on kokemusta eläinkaupasta niin Turkissa kuin kansainvälisestikin. Hänen viestinsä suomalaisille lampureille oli selkeä: omia tuotteita on markkinoitava rohkeasti sekä kotimaassa että kansainvälisesti. Turhan vaatimattomuuden sijaan tulisi panostaa näkyvyyteen, mikä avaisi uusia myyntimahdollisuuksia.

Keskustelu jatkui vilkkaana

Alustusten jälkeen osallistujat kävivät keskustelua ja esittivät kysymyksiä puhujille. Tilaisuus tarjosi paitsi ajankohtaista tietoa myös tärkeän mahdollisuuden verkostoitumiseen ja ajatusten vaihtoon alan toimijoiden kesken.

KIRJOITTAJA JA KUVAAJA **Sari Heltelä**

Laatua lautaselle Okrassa

Lallin Lammas Oy oli pitkästä aikaa mukana lammassosastolla OKRASsa. Päätimme maistatuttaa ihmisille karitsan lihaa PR mielessä, vaikka olemme keskittyneet B to B markkinaa eikä meillä ole suoraa kuluttajamyyntiä juuri lainkaan. Toteutimme tapahtuman yhteistyössä Muhniemen Lahtivajan kanssa.

Tarjosimme kypsää maustettua kylkirullaa valmistettuna reseptillä, jolla Muhniemen Lahtivajan **Kaarin Knuutila** on voittanut artesaaniruokakilpailun. Yrteillä pintamaustettu kylkirulla oli verkotettu ja kypsennetty uunissa. Pannulla saimme lihan paikan päällä sopivaan tarjoilulämpötilaan.

Maistajia riitti, ja lihapannun äärellä syntyi monipuolista keskustelua. Pientä hämmennystä aiheutti se, että säkyläläi-

nen yritys tarjoilee kouvolaalaisen yrityksen kehittämää tuotetta, jota ei saanut paikan päältä ostettua. Maistajien joukossa oli paljon ensikertalaisia. Usein toistuivat sanat: tämähän on hyvää, ei hän tässä maistu villasukka. Karitsan lihan saatavuus herätti kysymyksiä. Kerroimme vierailijoille, että naudanlihan vuosituotannon ollessa lähes 90 miljoonaa kiloa tuotetaan lammasta vain 1 miljoonaa kiloa. Tämä luonnollisesti aiheuttaa saatavuusongelmia. Toivottavasti tuotanto olisi jo saavuttanut aallonpohjan, ja näkisimme jälleen positiivista kehitystä.

Kiitokset teille, jotka tuotatte meille laadukasta karitsaa.

Yhteistyön merkeissä
Kati Kaisajoki
Lallin Lammas Oy

BreedExpo2 -hanke vauhdittaa vientimahdollisuuksia

MTK-Satakunta ja MTK-Varsein-Suomi ovat mukana kansainvälisessä BreedExpo2 -hankkeessa, joka edistää eläinaineksen ja jalostuseläinten vientiä mm. Turkkiin. Hanke piti Okra maatalousnäyttelyssä vientiseminaarin 4.7. 2025.

Turkkilainen johtava alan vaikuttaja **Osman Tanju Güneri** kertoi Turkin lammastuotannosta. Turkki on valtava lammasmaa, lampaita noin 30 miljoonaa ja 44 eri lampaiden ja vuohien paikallista rotua. Suosituin lammaskanta on nimeltään Kangal Akkaraman.

Osman oli kiinnostunut kovasti suomenlampaasta ja erityisesti sen hedelmällisyydestä herättää kiinnostusta. Hän kertoi myös vierailleen tilalla, jossa oli Brit Tejelö lampaita, jotka olivat suomenlampaan ja Ile de France lampaan risteytyksiä. Osman näki suomenlampaan viennissä potentiaalia ja hänellä on mahdollisuus myös auttaa viennissä.

Osman Güneri on myös vahva Sosiaalisen median vaikuttaja Turkissa. Hänellä on oma Youtube kanava, jossa on 167 000

Turkkilainen lammastalouden asiantuntija Osman Tanju Güneri puhui suomenlampaan viennin mahdollisuuksista Okra-messujen vientiseminaarissa.

tilaajaa ja yli 5 miljoonaa katselukertaa / kk ympäri maailmaa. Hän on myös Instagramissa, Facebookissa ja TikTokissa. Hän vieraili Suomessa Okran lisäksi usealla tilalla ja on jo julkaissut niistä useita videoita. Suomesta tehdyillä videoilla on jo kymmeniä tuhansia katsojia. Videoihin on

mahdollista laittaa tietokoneen asetuksista omankielinen tekstitys.

Vientiseminaarissa piti myös esitelmän Dosentti **Kirsti Linberg-Repo** Vaasan Ammattikorkeakoulun Mallia maailmalta -hankkeesta, aiheena oli ”Pecorinoa Pohjolasta, viennin mahdollisuudet ”

Eläinviennin kokemuksista kertoi myös tuottaja **Eemeli Piesala**.

Tilaisuudessa heräsi paljon keskustelua ja yhteinen näkemys oli, että viennissä on paljon mahdollisuuksia.

KIRJOITTAJA JA KUVAAJA
Antero Kaappa

Lampaiden määrä laskee EU:ssa

Euroopan komission elokuussa julkaistun ennusteen mukaan EU:n lampaanlihan tuotanto laskee tänä vuonna noin 2 prosenttia viime vuodesta, ollen yhteensä noin 566 000 tonnia. Tämä johtuu pääasiassa vähenevästä lampaiden määrästä, sillä EU:n lammaskanta on vähentynyt jo usean vuoden ajan. Vaikka suuremmat ruhot painavat tuotantomäärää ylöspäin, kokonaismäärä jää silti laskuun.

Euro Meat Newsin mukaan odotetaan, että vuonna 2024 syntyneistä, teurastamattomiksi jääneistä karitsoista saatavat suuremmat ruhopainot auttavat osin kompensoimaan vuonna 2025 toteutuvia pienempiä teurastusmääriä. Tästä syystä tuotannon lasku voi syventyä vuonna 2026. Eurooppalaiset lampaanlihan hinnat ovat tällä hetkellä koholla (+47 senttiä viime vuoden vastaavaan viikkoon verrattuna viikolla, joka alkaa 21. heinäkuuta), mutta tämä ei ole vähentänyt kulutusta, mikä

selittyy lampaanlihan merkittäväällä roolilla eri kulttuureiden juhlatilaisuuksissa.

Lampaanlihan tuonnin ennustetaan kasvavan vuonna 2025 kuudella prosentilla, kun korkea hintataso EU:ssa houkuttelee suurempia lihamääriä Iso-Britanniasta, Uudesta-Seelannista, Australiasta, Argentiinasta ja Uruguaysta.

Viennissä kuva on kaksijakoinen: EU:n vientivolyymit Algeriaan ja Marokkoon olivat alkuvuonna koholla, ja elävien lampaiden ja vuohien vienti Espanjasta Pohjois-Afrikkaan kasvoi tammi-huhtikuussa 5 prosenttia, kun taas lampaanlihan vienti Iso-Britanniaan väheni 38 prosenttia. Koska korkea, kansainvälisesti heikkoa hintakilpailukykyä merkitsevä hintataso ja alhainen tuotanto jatkuvat, EU:n kokonaisviennin arvioidaan vuonna 2025 olevan 32,6 tuhatta tonnia (-1 % vuodentakaisesta).

Anna Kujala

SKINEKS OÜ
tarjoaa
lampaantaljojen
muokkausta Virossa.

*Lampaantaljojen muokkaus
30 euroa/kpl + (alv.)
*Villieläinten nahkojen
muokkausta
*Myynnissä erilaisia nahkoja

www.skineks.ee
skineks@skineks.ee

Kansainvälistyminen tuo uutta kasvua lammastalouteen

Vaasan ammattikorkeakoulun hanke kartoittaa vientimahdollisuuksia suomalaisille lammasta- ja vuohituotteille

Vaasan ammattikorkeakoulussa (VAMK) käynnissä oleva hanke "Kansainvälistyminen maaseudun yritysten kasvun mahdollistajana" on tuonut uudenlaista nostetta erityisesti elintarvikealan pk-yrityksille ja maataloille. Hankkeen yllättävä helmi on ollut suomalainen lammastalous-ala, jossa piilee kansainvälisesti kiinnostavaa osaa- mista, tuotteita ja mahdollisuuksia.

VAMK on perinteisesti toiminut tiiviisti teknologiateollisuuden parissa, mutta hankkeen kautta korkeakoulussa on päästy tutustumaan laajasti myös maatalouden ja elintarviketuotannon arkeen. Mukana on ollut muun muassa useita lammastiloja, joille kansainvälistyminen on uusi mutta kiinnostava askel.

Tieto ja verkostot avainasemassa

Hankkeen keskeiset toimenpiteet ovat olleet pienryhmäkoulutukset sekä kotimaiset ja kansainväliset messumatkat. Koulutusten aiheita ovat olleet muun muassa:

- kansainvälistymisstrategiat
- brändin ja tuotevalikoiman kehittäminen
- vientirahoitus ja logistiikka
- vastuullisuus ja kiertotalous
- digitalisaation ja tekoälyn mahdollisuudet maaseutuyrityksille

Messumatkoja on tehty muun muassa Berliinin Grüne Woche -messuille, Ham-

purin Internorga-messuille sekä Amsterdamin PLMA Private Label -messuille. Näillä matkoilla on kartoitettu Euroopan markkinoiden tarpeita ja mahdollisuuksia suomalaisille tuotteille.

Erityisen kiinnostavaksi nousi keskustelu saksalaisten Food Service -toimijoiden kanssa Business Joensuun järjestämässä tapahtumassa. Saksassa ruokapalveluiden B2B-sektori – sairaalat, koulut, päiväkodit – on valtava, noin 100 miljardin dollarin toimiala. Heiltä tuli selkeä viesti: suomalaiselle lampaanlihalle olisi kysyntää heti, jos toimitusvolyymi olisi riittävä.

Yhteistyötä tarvitaan – uusi hanke valmistelussa

Yksittäinen tila ei kuitenkaan pysty vastaamaan kysyntään yksin. Tämän vuoksi VAMK valmistelee parhaillaan uutta, lammastalouteen keskittyvää yritysryhmäkannetta. Tavoitteena on:

- rakentaa keskitetty toimintamalli

kansainvälistymiseen

- kartoittaa kysyntää neljälle päätuotteelle: liha, villa, maito ja elävät eläimet
- tunnistaa tiloja, jotka ovat aidosti kiinnostuneita viemään tuotantoaan ulkomaille

Uuteen hankkeeseen voidaan ottaa mukaan myös vuohitiloja – niin lampaan- kuin vuohenmaidosta valmistetaan maailmalla arvostettuja tuotteita, etenkin juustoja.

Tavoitteena suomalainen "Parman malli"

Yksi uuden hankkeen inspiraation lähteistä on Italian Parmassa luotu toimintamalli, jossa paikallisesta kinkusta tehtiin globaalisti tunnettu brändi. Tavoitteena on selvittää, voisiko vastaavaa mallia rakentaa suomalaisen lampaanlihan, villan tai juustojen ympärille – yhdistämällä korkeaa laatua, alkuperän jäljitettävyyttä ja vahvaa tarinalisuutta.

Samalla hankkeessa vertaillaan, miten muissa Euroopan maissa – esimerkiksi Ranskassa, Espanjassa tai Italiassa – lammasta- ja vuohitilojen vientiä tuetaan keskitetysti.

Tilat mukaan kehittämään vientimallia

VAMK etsii nyt 5–7 tilaa mukaan uuteen hankkeeseen. Mukaan lähtevät tilat saavat tuekseen korkeakoulun asiantuntemuksen, kansainväliset verkostot ja konkreettisen polun kansainvälistymiseen. Tavoitteena ei ole yksittäinen vientikauppa, vaan pitkäjänteinen, kannattava vientimalli suomalaiselle lammastaloudelle.

Hanke on saanut EU:n maaseuturahoi- tusta (Euroopan Unionin osarahoittama), joka tukee alueen kehittämistyötä ja mahdollistaa resurssien kohdistamisen tärkeisiin kehityskohteisiin.

KIRJOITTAJA

Tanja Davidov

Projektipäällikkö, Vaasan ammattikorkeakoulu VAMK

Itsejärjestetyn lomituksen tilat.

Siirtäkää paperityöt meille.

Työllistäkää lomittaja helposti ja edullisesti.

TM-Lomitus Oy

www.lomitus.net | P. 044 0254 789

juho.koskelainen@lomitus.net

Euroopan unionin
osarahoittama

AIDAN TOISELTA PUOLEN

Lammas- ja vuohiaiheisia kuulumisia maailmalta

Koonnut **Janina Sivonen**

Siirtorajoitukset lievenevät Iso-Britanniassa

Walesin hallitus sallii 18. elokuuta alkaen rokotettujen karjaeläinten kuljetuksen syksyn lisääntymiskaudella. Eläimet, jotka ovat saaneet sinikielitautiviruksen serotyyppin 3 (BTV-3) rokotuksen, voivat osallistua englantilaisille markkinoille 20 kilometrin säteellä Walesin rajasta ilman testivelvoitetta, kunhan eläimet eivät jää markkinoille yön yli.

Kansallinen lammasyhdistys (NSA) pitää päätöstä positiivisena ja kannustaa viljelijöitä rokottamaan eläimensä, sillä hallitus harkitsee mahdollistavansa rokotettujen eläinten suoran siirron tilalta toiselle. "Sinikielitaudin torjunnassa on tärkeää löytää tasapaino tautiriskin ja rajat ylittävän karjakaupan välillä", toteoi NSA:n toimitusjohtaja

ja **Phil Stocker**.

Myös Skotlanti lieventää siirtorajoituksia 21. syyskuuta alkaen. Tiineet lampaat ja vuohet voivat siirtyä rajoitusvyöhykkeeltä ilman testiä, mutta siitosurokset on testattava joko seitsemän päivää ennen siirtoa tai välittömästi sen jälkeen.

Englanti on ollut sinikielitaudin rajoitusvyöhykettä heinäkuun alusta, mutta Wales ei suostunut liittymään mukaan vyöhykkeeseen. Tämä on aiheuttanut siirtorajoituksia ja poistanut taloudellisen tuen testaukselle, jonka kustannus viljelijälle on noin 70–80 euroa eläintä kohden.

Lähde: *National Sheep Association* 8/2025

Jätteestä arvokkaaksi raaka-aineeksi

Ruotsissa aiemmin jätteenä pidetty lampaanvilla on alkanut saada jalansijaa. Vielä kymmenen vuotta sitten lähes kaikki villa päätyi kaatopaikalle, mutta pienet kehräämöt ja paikalliset yritykset ovat lisänneet raaka-aineen kiinnostusta. Nykyään ruotsalaista villaa hyödyntävät mm. Filippa K, Fjällräven ja Klippan.

Villa saa uusia käyttökohteita, kuten puutarhan lannoitteena käytettävät villapelletit ja eristemateriaalit. Vuonna 2024 Ruotsissa oli yli 455 000 lammasta, jotka tuottavat noin 1 200 tonnia villaa vuodessa. Vuonna 2020 hyödynnettiin jo 46 % villasta, vaikka maahan tuodaan yhä 1 700 tonnia vuosittain.

Kehitystä vauhdittaa The Swedish Wool Initiative -hanke, joka käynnistyi vuonna 2020. Sen tavoitteena on nostaa ruotsalaisen villan arvoa ja rakentaa valtakunnallinen keräys- ja jalostusverkosto. Hankkeen saavutuksiin kuuluu kansallinen villan laatuluokitus (Swedish Wool Standard) ja mallikeräyspiste Dalarnassa.

Hankkeen myötä villan käyttö on kasvanut yli 13-kertaiseksi: vuonna 2020 hyödynnettiin 4,5 tonnia, ja vuonna 2024 jo yli 60 tonnia. Villasta on kehitetty uusia tuotteita, kuten neuleita, huopia, reppuja ja jopa eristemateriaaleja, joissa hyödynnetään hylättyä ja "epätäydelliseksi" luokiteltua villaa. Hankkeeseen on osallistunut yli 20 toimijaa.

Vuonna 2024 hanke siirtyi seuraavaan vaiheeseen, jossa keskitytään villan teolliseen mittakaavaan, kiertotalouden ratkaisuihin ja ympäristövaikutusten pienentämiseen. Tavoitteena on, että kaikki ruotsalainen villa saadaan hyötykäyttöön muotiteollisuuden lisäksi myös rakentamisessa, sisustuksessa ja puutarhatuotteissa.

Lähde: *Sweden Herald* 8/2025 & *Axfoundation*

Rikas ympäristö mahdollisuus eläimen hyvinvoinnin parantamiseen

Ympäristön rikastaminen on noussut keskeiseksi keinoksi parantaa tuotantoeläinten hyvinvointia. Tuoreessa PRISMA-ohjeistukseen perustuvassa kirjallisuuskatsauksessa arvioitiin rikastamisen vaikutuksia lypsyvuohien ja -lampaiden käyttäytymiseen, fysiologiaan ja tuotantoon. Ympäristön rikastamisella tarkoitetaan eläinten elinympäristön monipuolistamista ja parantamista niin, että se tukee niiden luontaista käyttäytymistä, hyvinvointia ja terveyttä. Katsaukseen sisällytettiin 13 tutkimusta vuosilta 2010–2025, joista suurin osa koski vuohia. Tutkimuksissa verrattiin rikastettuja ja ei-rikastettuja olosuhteita.

Rikastamisen muodot vaihtelivat fyysisistä rakenteista (esimerkiksi kiipeilymahdollisuudet) aistillisiin ärsykkeisiin (musiikki, hajut) ja sosiaalisiin tekijöihin (laumakontakti). Tulokset osoittivat, että rikastaminen lisäsi aktiivisuutta, vähensi stereotyyppistä käyttäytymistä ja alensi stressihormonitasoja. Vaikutukset riippuivat kuitenkin eläimen sosiaalisesta asemasta, rikastamisen tyypistä ja fysiolo-

gisesta tilasta.

Tutkimuksissa arvioitiin vain harvoin rikastamisen vaikutuksia tuotantoparametreihin, kuten maidon määrään tai laatuun, eikä maidontuotantoa mitattu lainkaan. Tämä rajoittaa johtopäätösten sovellettavuutta tuotantotilojen näkökulmasta. Lisäksi tutkimusten pienet otoskoot ja lyhyet seuranta-ajat heikentävät tulosten yleistettävyyttä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että ympäristön rikastaminen tukee pienmärehtijöiden hyvinvointia, mutta sen vaikutuksista tuottavuuteen tarvitaan lisää pitkäkestoista ja laajamittaista tutkimusta. Tulevaisuudessa olisi tärkeää yhdistää hyvinvointiarvioinnit tuotantotuloksiin, jotta rikastamisen hyödyt voidaan osoittaa myös taloudellisesta näkökulmasta.

Alkuperäinen tutkimus: "Environmental Enrichment in Dairy Small Ruminants: A PRISMA-Based Review on Welfare Implications and Future Research Directions"

Lähde: *MDPI* 8/2025

Sorkkamädän saneerausohje

Suomen Lammasyhdistys on julkaissut sorkkamädän saneerausohjeen tiloille. Ohje on tulostettavissa A4-kokoisena yhdistyksen kotisivuilta.

Suomessa ensimmäiset, todennäköisesti nautakarjalta levinneet lampaiden sorkkamätätapaukset on varmistettu vuonna 2019, mutta näiltä kyseisiltä tiloilta ei ole tehty eläinkauppaa. Nyt tautia on kuitenkin löytynyt myös uusilta tiloilta. Taudin leviäminen olisi ehdottomasti saatava pysähtymään nyt, kun se on vielä mahdollista. Sorkkamätä on maailmalla yleisesti lampailta ja naudoilla tavattava bakteerien aiheuttama sairaus, josta seuraa paitsi tuottajille erittäin vakavia taloudellisia tappioita myös eläimille kipua ja kärsimystä.

Suomen Lammasyhdistys suosittelee nyt erityisen tarkkaa sorkkien tarkkailua ja hoitoa. Mikäli katraassanne ilmenee oireilevia eläimiä, ottakaa välittömästi yhteyttä paikkakuntanne eläinlääkäriin näytteiden ottamista ja hoidon aloittamista varten. Eläinlääkäri voi tilata maksuttomat näytteenottotarvikkeet ja ohjeet Ruokavirastosta.

On erittäin tärkeää, että omasta katraasta löytyviltä oireilevilta yksilöiltä otetaan näytteet ja varmistetaan, onko kyseessä sorkkamätä ja selvitetään, kumpaa *D. nodosus* -kanta eläimistä löytyy.

Tauti leviää eläimestä toiseen erityisesti pehkun tai laitumen kautta, mutta levittäjänä voivat toimia myös esimerkiksi kengät tai useamman tilan yhdessä käyttämä kuljetuskalusto. Oireita ilmenee yleensä useammalla katraan eläimellä samaan aikaan. *D. nodosus* -bakteeri voi säilyä eläimen sorkassa jopa koko eläimen loppuelämän ajan. Tämä on hyvä huomioida mahdollisessa yhteislaidunnuksessa muiden eläinlajien, etenkin nautojen ja vuohien, kanssa. Kaikki tilojen välillä kulkevat välineet sekä eläinten kuljetuskalustot on pestävä ja desinfioitava erittäin huolellisesti.

Lisätietoja ja esimerkkikuvia sorkkamädästä: www.lammasyhdistys.fi -> Lampuille -> Lampaiden sorkkamätää löytynyt Suomesta.

KUVA: Lampaanlähön tuotantoketjun kehittäminen -hanke

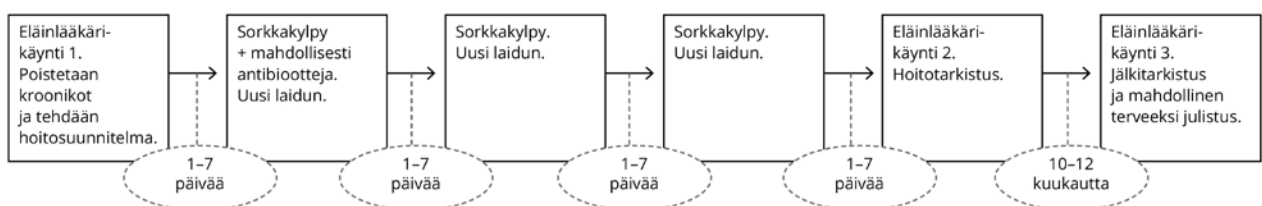
Heikompi benigni *D. nodosus* -kanta aiheuttaa usein vain lievää ontumaa sekä tulehduksen. Voimakkaammat virulentit *D. nodosus* -kannat johtavat useammin etenevään kuolioiseen tulehdukseen, joka voi lopulta hoitamattomana aiheuttaa sarveissorkan irtoamisen.

Sorkkamädän saneeraus lammaskatraasta

Suomen Lammasyhdistyksen jalostusvaliokunnan ohje

Päivitetty 4.12.2024

Saneeraus aloitetaan siten, että kaikki eläimet käydään läpi, minkä jälkeen tehdään hoitosuunnitelma, joka sisältää aina vähintään 3 jalkakylpyä 1-7 päivän välein.

Hoitotarkistus tehdään yhden kuukauden jälkeen ja vasta vielä yhden provosoivan sesongin jälkeen tila toivottavasti voidaan julistaa terveeksi.

Lampaita saa myydä terveille tiloille vasta sen jälkeen, kun koko katraas on elänyt ns. provosoivan sesongin, eli toisen kesän, läpi ilman kliinisiä merkkejä.

Syksyllä, kun eläinten määrä on pienimmillään (karitsat teurastettu), käydään katraas läpi ja poistetaan löydetty kroonikot.

Toisen syksyn tullessa, 15. elokuu - 15. lokakuu, eläinlääkäri käy läpi kaikki eläimet. Samalla otetaan myös näytteet PCR-analysia varten, jotta saadaan selvitettyä virulentit-tase. Jos löydetään vain hyvännäköisiä sorkkia (tase 0 - 1), vaikka benigna-kantoja esiintyisikin, katraas julistetaan terveeksi.

Suomen Lammasyhdistyksen jalostusvaliokunnan ohjeet perustuvat Ruotsissa käytössä olevaan saneerausohjelmaan.

Ruotsalaisten eläinlääkärien mukaan sorkkamädän hävittäminen katraasta on mahdollista. Samanlaiset kokemukset on saatu sekä Norjasta että Ruotsista, ja myös Sveitsissä on aloitettu työ sorkkamädän hävittämiseksi. Yhteistä on, että taistelu tehdään kliinistä sorkkamätää ja/tai virulentteja kantoja vastaan.

Hyvälaatuiset *D. nodosus* (benigna) -kannat on käytännössä mahdotonta hävittää kokonaan. Kyseiset kannat eivät kuitenkaan pysty aiheuttamaan vakavia sorkkavammoja sinänsä, vaan ne tarvitsevat apua paitsi *Fusobacterium necrophorumista* myös huonoista ympäristöolosuhteista. Sen takia Ruotsissa saneerataan kaikki laumat riippumatta siitä, onko kyse virulentista tai benigna *D. nodosus*-kannasta.

Tilat julistetaan vapaiksi sorkkamädästä, kun kliinisiä sorkkamädän merkkejä (ns. aste 2-5) ja virulentteja kantoja ei enää löydetä.

www.gardochdjurhalsan.se/fotrota/

www.gardochdjurhalsan.se/fotbad-for-sanering-av-fotrota/

Lammasyhdistyksen saneerausohje perustuu Ruotsissa käytössä olevaan saneerausohjelmaan. Suomenkielinen ohje on tulostettavissa yhdistyksen kotisivuilta, www.lammasyhdistys.fi.

Useita vakavia märehtijöiden tauteja liikkeellä Euroopassa

Useita vakavia märehtijöiden tarttuvia tauteja on esiintynyt viimeisinä vuosina eri puolilla Eurooppaa. Taudit, jotka on luokiteltu EU:n eläinterveysäänneksen mukaisesti A-luokan taudeiksi, aiheuttavat merkittäviä riskejä eläinten hyvinvoinnille, tuotannolle ja kansainväliselle kaupalle. Ruokavirasto kehottaa tiedotteessaan eläinten pitäjii ja alan toimijoita erityiseen valppauteen.

Yli satatuhatta lammasta ja vuohta lopetettu rokon torjumiseksi

Euroopassa on 2020-luvun alkupuoliskolla todettu useampia lammas- ja vuohirokko (SPGP) epidemioita, esimerkiksi Espanjassa, Bulgariassa ja kesällä 2025 myös Romaniassa. Kreikassa tauti on levinnyt vuodesta 2024 alkaen erityisen laajalti, ja siellä on jouduttu lopettamaan jo yli satatuhatta pientä märehtijää taudin vastustustoimenpiteiden yhteydessä. Taudin oireena voi esiintyä kuumetta ja muita yleisoireita kuten syömättömyyttä sekä ihottumaa ja rakkuloita erityisesti pään ja jalkojen alueella. Tauti voi aiheuttaa korkeaa kuolleisuutta erityisesti nuorilla eläimillä.

Ahvenanmaalla rokotetaan sinikielitautia vastaan

Ahvenanmaalla on sallittua rokottaa lampaita ja nautoja sinikielitautia vastaan. Manner-Suomessa rokottaminen pysyy kiellettyinä.

Tautia ei ole todettu Ahvenanmaalla, mutta riski sen leviämiseen Suomeen Ruotsista on koettu suureksi. Rokotus on vapaaehtoinen ja kustannuksista vastaavat rokotettavien eläinten omistajat.

Sinikielitauti on virustauti, joka aiheuttaa lampaille vakavia oireita. Tauti leviää polttiaisten välityksellä.

Ruotsissa meneillään oleva tautiepidemiassa ei ole maan eläinlääkintäviranomaisten julkaiseman tilannekartan mukaan tapahtunut suuria muutoksia kesän aikana. Yleensä leviäminen on voimakkainta loppukeksästä tai varhain syksyllä. / AK

Lammas- ja vuohirokon lisäksi myös pikkumärehtijärutto (PPR) on levinnyt Euroopassa huolestuttavasti kesästä 2024 alkaen, jonka jälkeen tautia on todettu Kreikassa, Romaniassa, Bulgariassa, Unkarissa ja Albaniassa; näistä Bulgariassa tautia on ollut aikaisemminkin, vuonna 2018, mutta muissa maissa tauti havaittiin ensimmäistä kertaa. Tauti aiheuttaa lampaille ja vuohille korkeaa kuumetta ja apaattisuutta, märkäistä silmä- ja sierainvuotoa, haavauksia suun limakalvoilla sekä ripulia ja keuhkotulehdusta. Tautiin kuolleisuus voi olla korkeaa.

Lumpy Skin Disease levisi Ranskaan

Kesällä 2025 todettiin Etelä-Euroopassa yllättäen lumpy skin -tautia (LSD) kahdessa uudessa maassa, nimittäin Ranskassa ja Italiassa, joissa molemmissa tauti on levinnyt jo kymmeniin pitopaikkoihin. Tautia on aiemmin todettu Euroopassa Balkanin alueella, vuonna 2018. Toistaiseksi on epäselvää, miten tauti on Ranskaan ja Italiaan päätenyt. LSD tarttuu lähinnä mekaanisesti verta imevien hyönteisten välityksellä, joten leviäminen uusille alueille on voinut tapahtua hyönteisvälitteisesti. Myös leviäminen tartuntaa kantavien märehtijöiden välityksellä on mahdollinen.

Sekä Ranska että Italia ovat aloittaneet rokotukset taudin leviämisen rajoittamiseksi. LSD aiheuttaa nautoille kuumetta ja yleisoireiden lisäksi kyhmyjä iholla, erityisesti päässä, kaulalla ja raajoissa sekä sukuelinalueella ja utareissa, mutta niitä voi olla koko kehon alueella. Vaikka kuolleisuus tautiin on yleensä vähäistä, aiheutuu sairaudesta suuria taloudellisia tappioita.

Myös suu- ja sorkkatautia Euroopassa

Kevään 2025 aikana Euroopassa on todettu pitkästä aikaa myös suu- ja sorkkatautia; edellisen kerran tautia todettiin 2011 Bulgariassa. Tammikuussa 2025 tautia todettiin pienellä vesipuhvelitilalla Saksassa, missä se ei kuitenkaan levinnyt useammalle tilalle. Myöhemmin keväällä suu- ja sorkkatautia löydettiin Unkarista, aivan Slovakian rajalta, ja myöhemmin taudin todettiin levinneen myös Slovakian puolelle. Yhteensä näissä maissa todettiin 11 tapausta, kaikki nautatiloilla.

Nautojen lisäksi suu- ja sorkkatauti voi tarttua muihin märehtijöihin, sekä esimerkiksi sikoihin, joten se voi aiheuttaa valtavat tappiot eläintuotannossa. Tyypillisenä

oireena suu- ja sorkkataudissa esiintyy rakkuloita suun ja kärsän limakalvoilla, utareissa sekä sorkkarajassa ja -väleissä, ja kipeät rakkulat aiheuttavat kuolaamista, maiskuteltua, syömättömyyttä ja ontumista.

Ruokavirasto seuraa tilannetta tiiviisti ja muistuttaa, että tautien torjunnassa keskeistä ovat:

- eläinten terveydentilan aktiivinen seuranta,
- epäilyttävien oireiden nopea ilmoittaminen eläinlääkärille,
- hyvä tautisuojaus pitopaikassa,
- eläinten siirtojen ja tuonnin huolellinen suunnittelu ja lainsäädännön noudattaminen,
- hyvät hygieniatoimet ulkomailla matkaillessa sekä
- varovaisuus erilaisten tuotteiden tuostaistuneissa.

Lähde: www.ruokavirasto.fi

KOKO SUOMEN LAMMASTEURASTAMO

TAJMA

Osto ja palautus
Daniel, puh. 045 7342 6730

WWW.TAJMA.FI

Hyvinvointivalvonta löysi puutteita, mutta vakavia kiiretoimia ei tarvittu

Ruokaviraston eläinten hyvinvoinnin valvonnan raportin mukaan vuonna 2024 otantatarkastuksissa havaittujen laiminlyöntien määrä lisääntyi lammastiloilla edellisvuodesta. Kasvu selittyi pääosin tehostuneella riskiperusteisella tarkastusten kohdentamisella.

Vuonna 2024 toteutettiin otantatarkastus 40 lammastilalla ja 9 vuohitilalla. Mukana oli vain tiloja joilla oli yli 20 eläintä.

Valvonta yhdisti satunnaisotantaa ja riskiperusteista kohdentamista, ja vertailukelpoisuuteen vaikuttivat vuoden 2024 eläinten hyvinvointilain mukanaan tuomat muutokset tarkastuskysymyksiin.

Riskikohdennus toimi: eläinten hyvinvoinnin riskiotannalla valituista lammastiloista 60 % oli puutteita, satunnaisotannassa 26 %.

Tilastollisesti merkittäviä riskitekijöitä olivat aiemmat laiminlyönnit (hyvinvointi, tunnistaminen/rekisteröinti, luomuvallonta), luomutuen puuttuminen, vähäinen pitopaikkojen määrä sekä teuraskaritsa- ja kilipalkkion puuttuminen.

Vakavia kiiretoimia ei tarvittu

Vaikka puutteet lisääntyivät, vakavia kiiretoimia ei tarvittu. Tarkastushetkellä eläimiä pitävillä lammastiloilla 36 %:lla todettiin laiminlyöntejä. Toimenpiteisiin (kehotus, kielto tai määräys) ryhdyttiin 46 %:ssa laiminlyöntitiloista.

Kirjanpidon puutteet korostuivat edellisvuoteen nähden, ja nämä muodostivat 17 % kaikista epäkohdista.

Viidellä tilalla sopivaa rehua ei ollut riittävästi, ja kahdella veden saanti ei täyttänyt vaatimuksia. Kahdella tilalla ei huolehdittu

sairastuneista/vahingoittuneista eläimistä asianmukaisesti.

Rakennusten ja rakenteiden kunto tai turvallisuus ei täyttänyt vaatimuksia kolmella tilalla. Yksittäistapauksissa oli puutteita myös sorkkien hoidossa ja keritsemisväleissä.

Vuohitiloilla yksittäisiä puutteita

Vuohitiloilla, joiden otos siis oli pieni, 38 % tarkastuksista johti laiminlyöntien toteutukseen. Toimenpiteisiin ryhdyttiin 67 %:ssa laiminlyöntitiloista, eikä kiireellisiä toimenpiteitä tarvittu.

Puutteet olivat hajanaisia: yhdessä kohteessa kilien ravinnon saanti oli riittämätöntä, toisessa veden saanti ei täyttänyt vaatimuksia ja kolmannessa tilavaatimukset eivät täyttyneet.

Laiminlyöntien määrä tilaa kohden oli keskimäärin 1, edellisenä vuonna 2.

Perusasioissa puutteita

Raportin perusteella lammasta- ja vuohitilojen ”perusasiat” ratkaisevat: ajantasainen kirjanpito, jatkuva ja riittävä rehu- ja vedensaanti, sairastuneiden eläinten nopea hoito, sekä pitopaikan kunto, turvallisuus ja puhtaus. Nämä kohdat toistuivat puutteiden taustalla useimmin. Samalla on syytä korostaa, että kyse oli useimmiten korjattavissa olevista epäkohdista, ei akuutista eläinsuojelukriisistä.

Valvontatuloiksi vaikuttivat kuten jo aiemmin mainittiin uuden eläinten hyvinvointilain tuomat muutokset että tehostettu, riskiperusteinen otanta, joka nostaa todennäköisyyttä löytää puutteita. Lisäksi

taustalla näkyvät yleiset tilojen talous- ja jaksamishaasteet, jotka heijastuvat arjen hoitokäytäntöihin ja investointihalukkuuteen, raportissa todetaan.

Kun laiminlyöntejä todettiin, viranomaiset käyttivät ensisijaisesti kehotuksia ja määräyksiä. Linjaus mahdollistui osin uuden lain myötä, joka toi kevyemmän kehotuksen hallinnolliseksi työkaluksi.

Eläinkuljetuksissa puutteita asiakirjoissa ja luvissa

Eläinkuljetusten osalta raportissa ei eritellä mihin eläinlajeihin ne kohdistuivat.

Eläinkuljetuksissa laiminlyöntien osuus (12 %) tarkastuksissa oli noussut edellisvuoden tasosta (6 % 2023).

Epäkohdat olivat pitkälti samoja kuin edellisinäkin vuosina. Ylivormaisesti eniten havaittiin puutteita kuljetusasiakirjoihin, kuljettajien pätevyysodistuksiin ja eläinkuljettajalupiin liittyvissä vaatimuksissa. Toiseksi eniten yksittäisiä epäkohtia ilmeni kuljetusvälineen kunnossa ja turvallisuudessa. Kolmanneksi eniten puutteita havaittiin kuljetuskäytänteisiin liittyvissä vaatimuksissa. Seitsemässä kuljetuksessa ei ollut lopetusvälineitä saatavilla tai ne olivat huonossa kunnossa.

Muu eläinten hyvinvointivalvonta

Puutteellinen tietopohja vaikeuttaa muun eläinten hyvinvoinnin valvonnan kehittämistä. Ruokaviraston tietojärjestelmä poistui käytöstä vuoden 2023 lopussa, ja vuoden 2024 valvontatiedot keräsi Aluehallintovirasto (AVI). Ruokavirastolla ei ole riittäviä tietoja valvontojen sisällöstä, laiminlyöntien luonteesta tai siitä, mihin eläinlajeihin ne kohdistuvat.

Vuonna 2024 tehtiin 7 529 muuta eläinten hyvinvointivalvontaa (ei otantavalvontaa), joista 5 016 perustui epäilyyn. Viranomais-toimenpiteisiin ryhdyttiin 4 840 kertaa. Näistä 653 koski kiireellistä hoitoa ja 823 eläinten myyntiä, luovutusta tai lopetusta. Loput olivat kehotuksia, määräyksiä ja kieltoja. Valvontojen kohdentumista eläinlajeittain ei voida tarkastella, mutta painopiste oli seura- ja harrastuseläimissä.

KOONTI: **Anna Kujala**

LÄHDE: Ruokaviraston raportti: Eläinten hyvinvoinnin valvonta 2024

Lammasmaailma Oy

LAMMASLÄÄKÄRI: p. 0600 306627 (maksullinen)
info@lammasmaailma.fi

Eläinten hyvinvoinnin otantavalvonnassa vuonna 2024 ei tarvittu vakavia eläin-suojelutoimia lammas- tai vuohitiloilla, ja havaitut puutteet olivat useimmiten helposti korjattavia.

KUVA: Nina Snellman

Lammas- ja vuohitiloilla kompastutaan rekisterimerkintöihin

Ruokaviraston vuoden 2024 eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvontaraportti kertoo, että lammastiloilla (tiedot koottu yhdessä vuohitilojen kanssa) havaittiin edelleen paljon jäljitettävyyteen vaikuttavia puutteita.

Otantavalvonnassa oli 212 lammas- ja vuohitilaa. Puutteita löytyi kahdesta kolmesta lammas- ja vuohitilojen pitopaikasta, ja muissa tarkastuksissa peräti lähes yhdeksästä kymmenestä. Merkittäviä virheitä ilmeni joka toisella tilalla.

Rekisterien pohjatiedot olivat keskimäärin kunnossa – eläintenpitäjä- ja pito-

paikkarekisterin (EPR) tiedot olivat oikein ja ajan tasalla 76 %:lla lammas- ja vuohitiloista. Tyypillisiä virheitä olivat pitopaikan maksimikapasiteetin ja yhteyshenkilön tietojen puutteet.

Virheet löytyivät eläinyksilöiden tiedoista. Otantavalvonnassa pitopaikan sijaintitieto oli väärin lähes joka viidennellä (19 %) tarkastetulla eläimellä, rekisteritiedoissa oli virheitä 14 prosentilla ja korvamerkkipuute todettiin kymmenesosalla. Kirjanpidossa ongelmia oli harvemmin (2 %). Muu valvonta vahvisti saman kuvan, mutta puutteita oli suhteessa enemmän: pitopaikka- ja rekisterivirheitä noin joka kolmannella eläimellä, korvamerkkipuutteita yli viidenneksellä ja kirjanpidossa ongelmia noin 17 prosentilla.

Tilatasolla seurataan myös tapahtumailmoitusten ajankohtia. Lampaista ja vuohista on ilmoitettava syntymät, kuolemat, siirrot, ostot, myynnit ynnä muut tapahtumat rekisteriin seitsemän päivän kuluessa – poikkeuksena karitsoiden ja kilien syntymät, joiden määräaika on 90 päivää. Otantavalvonnoissa 63 % lammas- ja vuohitiloista noudatti näitä määräaikoja tarkastelujaksolla.

EPR-tiedoissa muutoksista on ilmoitettava 30 päivän kuluessa, mutta tämäkin velvoite unohtuu toisinaan.

Viime vuonna valvontaviranomaiset määräisivät 122 siirtokieltoa nauta- sekä lammas- ja vuohieläimiin liittyen. Ensimmäistä kertaa valtaosa kielloista (68 %, 83 kpl) kohdistui lammas- ja vuohieläinten pitopaikkoihin, ja yleisin syy oli rekisteröintipuute. Kokonaisuutena siirtokieltojen määrä kasvoi 47 % edellisvuodesta, ja lammastaloutta koskevat kiellot lähes kolminkertaistuivat vuoteen 2023 verrattuna.

Siirtokielto astuu voimaan heti ja pysyy voimassa, kunnes puutteet on korjattu. Toimenpiteen tarkoitus on estää sellaisen eläimen jonka tunnistettavuudesta tai jäljitettävyydestä ei voida varmistua päätyminen elintarvikeketjuun sekä ehkäistä tautien leviämiskiä.

Uusintatarkastukset kertovat, että lammas- ja vuohitiloista 67 % sai aiemmat puutteet kuntoon ensimmäisellä uusintakäynnillä. Valvonnan vaikuttavuus heikkeni hieman edellisvuoteen nähden, ja lammastiloilla riski ”toisen kierroksen” tarpeeseen oli muita eläintiloja suurempi.

Uusi rekisteri etenee

Lammas- ja vuohirekisterin uudistus etenee. Uuden rekisterin käyttöönottoa tavoitellaan vuodelle 2026. Uudistuksen myötä käyttöön otetaan myös Suomi.fi-valtuutukset, jotka helpottavat asiointia tiloilla.

Vältä siirtokielto

- Pidä EPR ajan tasalla: ilmoita muutoksista 30 päivän kuluessa.
- Hoida tapahtumailmoitukset ajallaan: siirrot, ostot, myynnit, kuolemat ym. 7 pv; karitsoiden/kilien syntymät 90 pv.
- Ristiintarkista pitopaikka ja rekisteri: suurin osa virheistä liittyy väärään pitopaikkatietoon tai puuttuviin rekisterimerkintöihin.
- Tarkkaile korvamerkkejä ja tilaa korvausmerkit viipymättä.
- Pidä kirjanpito samassa rytmissä rekisteri-ilmoitusten kanssa.

KOONTI: **Anna Kujala**

LÄHDE: Ruokaviraston raportti: Eläinten tunnistamisen ja rekisteröinnin valvonta 2024

Parhaat käytännöt päätyvät lampolan laatukäsikirjaan

”Lammastalouden alkutuotannon kestävyys näkyväksi” -hanke (HYVÄLAMMAS 2.0) laatii Lammastilan laatukäsikirjan. Toiminnan kuvaukset seuraavat uuhenvuosi-prosessia, joka varmistaa eläinten terveyttä, hyvinvointia ja kannattavuutta lammastilalla (ks. hankkeen kotisivuilta). Hankkeessa tunnistetaan oleellisen tärkeitä laadunvarmistuspisteitä ja suunnitellaan niiden dokumentointi.

Hankeryhmä laatii laatuajattelun myös ”Parhaat käytännöt” -ohjeen kaikkiaan seitsemälle välttämättömälle lampolan työvaiheelle tai tukitoiminnolle. Ohjeet auttavat lampureita tekemään tärkeitä asioita ajallaan ja ne sopivat noudatettaviksi jokaisessa lampolassa. Ne tulevat laatimaan toisen hankevuoden aikana hyödyntäen lampureilta työpajoissa saatua palautetta.

Työpajatoiminta käynnistyi kesäkuussa ”Karitsoiden punnitus ja teuraskypsyysarviointi” -tukitoiminnosta ja jatkuu syksyn ajan intensiivisenä ”Uuhien kuntoluokittaminen. Uuhien ryhmittely ruokintaryhmiin” -tukitoiminnolla. Seuraavassa esitellään lyhyesti kolme tukitoimintaa ja niiden tavoitteita kannattavan tuotannon varmistamiseksi.

Lampolan olosuhteet, erityisesti karitsointiajan tilantarve, vedenannostelu, kuivitus

Liian kosteassa, ahtaassa ja työvaltaisessa lampolassa on vaarana, että eläinten ja hoitajien hyvinvointi vaarantuu. Tämä ei palvele ketään eikä mahdollista tuotannon kehittämistä. Arvokkaat tuotantopanokset, kuten parhaimman laatuinen rehu, saattaa mennä väärin suihin tai päätyä peräti kuivikkeeksi. Ruokintasuunnitelman toteuttaminen on mahdotonta, jos eläimiä ei mahdu ryhmittelemään tai niiden syöntikyky rajoittaa esim. riittämätön juomavesi. Liika ilmankosteus rasittaa uuhia, on riski utareterveydelle ja vaarantaa karitsoiden terveyden. Tärkeää on remontointi- ja

rakennusvaiheissa muistaa: työvaltaisessa lampolassa lampurin oma jaksaminen loppuu jossakin vaiheessa.

Lampolassa kannattaa pyrkiä tilojen muunneltavuuteen. Silloin eläinten ryhmittely onnistuu väliaidoilla aina uuhenvuoden tarpeiden mukaisesti. Tärkeää on huolehtia juomapisteyden riittävyydestä, jotta kantoveden tarve jäisi mahdollisimman pieneksi ja lyhytaikaiseksi.

Lopputiineet uuhet on pystyttävä ryhmittelemään tarvittaessa kolmeen ryhmään, jotta varmistetaan ruokinnan tarkkuus ja taloudellisuus. Karitsoineet uuhet on puolestaan kyettävä ryhmittelemään riittävän pieniin, korkeintaan yhteensä 25 eläimen (karitsat + uuhet) ryhmiin ensimmäisten kahden viikon ajaksi. Tällainen ryhmittely palkitsee karitsoiden tasaisempaa kasvua ja helpottaa suunnattomasti eläinten tarkkailua imettämisen häiriöiden varalta sekä vähentää karitsoiden sairastumista mm. kokkidioosiin.

Kuiva olkipatja ja maltillinen eläinmäärä /karsina ovat varmin tapa huolehtia lampolan sisäilman hyvästä laadusta ja alhaisesta ilmankosteudesta. Lampaiden kerintä voi sopivissa ympäristöolosuhteissa helpottaa kosteuden hallintaa, sillä se vähentää niiden juomaveden ja siten virtsaamisen tarvetta. Hyvin toimiva ja puhdas olkipatja varmistaa karitsuille hygieeniset olosuhteet ja lämpimän makuualustan.

Siitospässien kunnan tarkastus kaksi kuukautta ennen astutuskautta alkua

Pässi on astutuskaudella lampolan tärkein eläin. Jos se ei silloin toimi, ei ole enää korjaavaa toimenpidettä. Ei varsinkaan silloin, jos pässin toimimattomuus todetaan vasta uuhien tiineystarkastuksessa. Kuntotarkastus koskee niin nuoria kuin vanhoja siitospässejä.

Oikea aika pässin kunnan ja astumisterveyden varmistamiseen on minimissään kaksi kuukautta ennen sesonkia. Näin pitkä aika antaa pässille mahdollisuuden kuntoutua työkykyiseksi, mikäli tarkastuksessa kävisi ilmi toiminnallisia häiriöitä tai mahdollisia hoitoa vaativia ongelmia. Pässiltä on tarkistettava kivekset ja siitin, ravitsemustila ja hampaat, raajat ja sorkat. Laiha pässi, joka lisäksi tiputtelee karkeaa rehua, kärsii

todennäköisesti poskihampaiden piikeistä. Astuminen ei tule kiinnostamaan, jos selkä on kipeä tai sorkat hoitamatta, mikä käy ilmi huonosta liikkumisesta. Nuoren, sukukypsän pässin kivespussin ympärystän tulisi olla vähintään 28 cm, joka toimii hyvänä mittarina sille, että siittiötuotanto on normaalia. Töihin lähtiessään pässin kuntoluokan tulisi olla 3,5-4, jotta se jaksaa koko urakan reippaana.

Uuhien kuntoluokittaminen ja ryhmittely ruokintaryhmiin

Uuhien säännöllinen kuntoluokittaminen on välttämätöntä tuotantovaiheen mukaisen ruokinnan onnistumiselle. Oikealla tavalla ruokitut uuhet karitsoivat hyvin, synnyttävät virkeitä karitsoita, tuottavat hyvälaatuisia ternimaitoa ja riittävästi maitoa karitsoiden tarpeisiin.

Noin kolme viikkoa ennen astutuskautta alkua kuntoluokkien on oltava 3-3,5. Kuntoluokan muuttaminen 0,5 yksikköä vie noin neljä viikkoa. Siksi astutukseen valittavat uuhet pitää kuntoluokittaa ensimmäisen kerran ajoissa, käytännössä kaksi kuukautta ennen pässin laittamista uuhille.

Lihavat uuhet laihdutetaan, liihat kunnostetaan. Juuri ennen astutusta ei kannata alkuperäisrotulampaita yrittää lihottaa, sillä ruokinnan muutos toimii kiihotusruokintana, josta seuraa isoja vuonueita. Ns. tuontiroduille sen sijaan kiihotusruokintaa kannattaa käyttää.

Jos astutus tapahtuu laitumella, pitää valita ravinteiltaan tilanteeseen sopiva laidun. Jos uuhet astutetaan sisällä, etenkin liihat uuhet on saatava laitumelta ajoissa kunnostettavaksi. Uuhien kuntoluokittaminen tulee tehdä rutiiniksi, joka paljastaa aikaikaisessa vaiheessa tilanteet, joissa yksilön tai koko ryhmän ruokintaa on tarkistettava.

KIRJOITTAJA

Johanna Rautiainen, Lammasmaailma Oy
HYVÄLAMMAS 2.0 -hanke

Lammastalouden
alkutuotannon
kestävyys näkyväksi
-hanke

Tutustu uusimpiin
kantakirjarekisterituloksiin.
Mukana vuohirekisteri-
hankkeen aikana tilastoi-
dut sekä aktiivitulojen
vuohet.

Vuohien kantakirjarekisterin vuosiyhteenveto 2024

Vuohitilat kehittävät eläinainesta aktiivisesti

ProAgria on suomenvuohen virallinen jalostusjärjestö ja vastaa suomenvuohen kantakirjan ylläpidosta NettiKatra-ohjelmaa käyttäen. Rekisteriä käytetään rodun geneettisen vaihtelun seurantaan sekä pukkilinjojen säilytystyön edistämiseksi. Kantakirjarekisterissä olevista sukutiedoista voidaan hakea virallisia polveutumistodistuksia muun muassa alkuperäisrotutuen hakua varten. Vuohituotannossa noudatetaan valtakunnallista strategiaa, joka on uudistettu yhteistyössä Lammaskeskusten kanssa. Tämä strategia ulottuu vuoteen 2027 asti.

Suomalaiset vuohituottajat käyttävät NettiKatra-ohjelmaa aktiivisesti. Ohjelmaa käytetään pääasiassa sukusiitosprosenttien laskennassa sekä kausittaisten toimenpiteiden tallennuksessa. Tuottajat tekevät lisäksi omia muistiinpanoja katraastaan tarpeen mukaan. Ohjelmaan on tallennettu myös kuttujen virallisia rakennearvosteluja. Toistaiseksi rakennearvosteluja on tehty noin 250 kutulle, jotka polveutuvat 13:sta pukkilinjasta. Näiden lisäksi on arvosteltu kymmenkunta linjatonta kuttua. Pukeista jälkeläisarvostelutietoa on saatu lähes 60 pukille. Geenivarahankkeen puitteissa käytetyille pukeille on myös saatu arvosteluja.

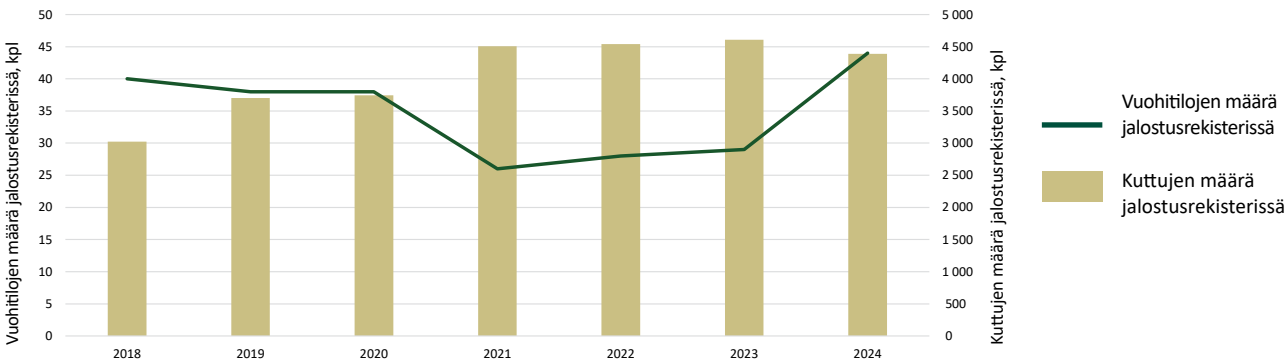
Rakennearvostelu on tärkeä osa jalostussuunnittelua. Sen avulla voidaan tilakohtaisesti kartoittaa, miten eläinvalinnalla voidaan lisätä tuotannon kannattavuutta ja poistaa esimerkiksi eläinten hyvinvointia huonontavia tekijöitä. Pukkien jälkeläisiä arvostelemalla helpotetaan oman tilan eläinaineksen kehitystä, kun saadaan varmemmin valittua juuri tilan kutuille sopiva pukka. Rakennearvostelussa käytetään asteikkoa 1–5, jossa optimiarvona on kaikissa ominaisuuksissa 3.

Taulukko 1. Pukkilinjakohittaiset tulokset, yhteispisteet

Pukki-linja	Kpl	Keskiarvo/ Rinnanym- päryys, cm	Keskiarvo/ Paino, kg	Keskiarvo/ Runko yh- teispisteet	Keskiarvo/ Jalat yh- teispisteet	Keskiarvo/ Utare yh- teispisteet	Keskiarvo/ Vetimet yh- teispisteet	Summa/ Lisävetimet EI=0, ON=1	Keskiarvo/ Lypettä- vyys
1	22	89,2	57,2	2,8	2,9	2,9	3,1	0,0	3,1
3	19	87,2	55,4	2,8	2,9	2,9	3,1	0,0	3,0
4	34	83,8	49,9	2,8	3,0	2,9	3,0	0,0	3,1
5	45	83,1	50,2	2,7	2,8	2,9	3,0	0,0	3,2
6	33	84,9	47,5	2,9	2,8	2,9	3,1	0,0	3,1
7	5	85,8	49,5	3,0	2,7	3,0	3,2	0,0	3,0
8	39	90,0	58,8	2,8	2,8	2,9	3,1	0,0	2,9
10	3	-	-	3,3	2,9	2,7	2,5	0,0	3,3
11	4	93,5	52,5	2,7	3,1	2,9	3,0	0,0	3,0
13	1	-	-	3,0	2,7	3,0	3,0	0,0	3,0
14	12	89,1	58,1	2,9	2,8	2,8	3,1	0,0	3,0
39	11	-	-	3,1	2,8	2,9	2,6	0,0	3,0
40	18	-	-	2,7	2,8	3,0	2,9	0,0	2,9
-	12	90,2	60,6	3,0	2,9	2,9	3,2	0,0	3,1
Yhteensä	258	90,2	60,6	3,0	2,9	2,9	3,2	0,0	3,1

Jalostusjärjestelmään kuuluvien vuohitilojen määrä nousussa

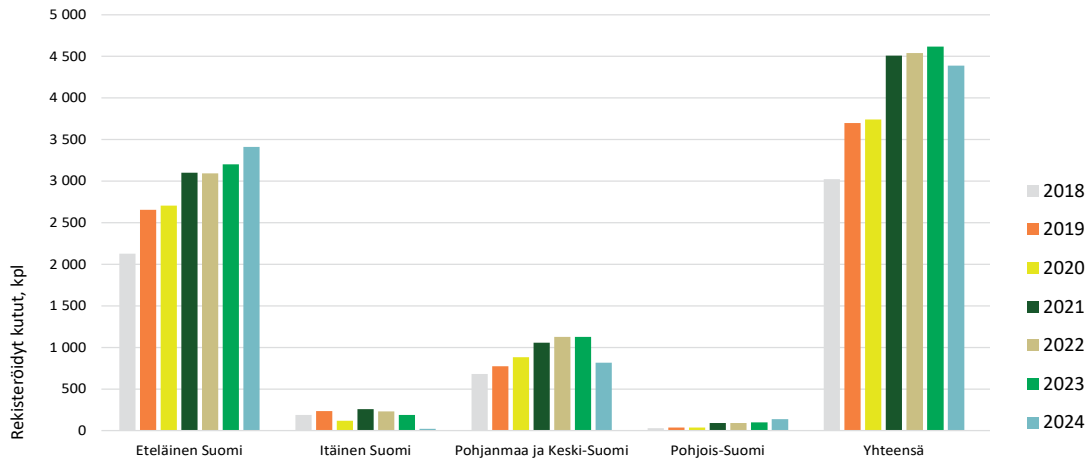
Vuohitilojen määrä nousi selkeästi vuodesta 2023 vuoteen 2024. Osa järjestelmään kuuluvista vuohitiloista on päätuotantosuunnaltaan lammastiloja. Moni tila on kokoluokaltaan hyvin pieni, minkä vuoksi jalostusjärjestelmään kuuluvien vuohien määrä ei ole suuremmin muuttunut. Kuten edellisinä vuosina, jalostusjärjestelmän vuohitilat keskittyivät Etelä-Suomen ja Pohjanmaan alueelle. Harrastajia on jonkin verran tuotosseurannan ulkopuolella, ja yhteydenottoja jalostusjärjestelmän mahdollista tilausta koskien tulee NettiKatraan asiakaspalveluun 1–2 kuukaudessa.

Kuvio 1. Vuohitilojen ja kuttujen lukumäärä NettiKatraassa vuosina 2018–2024

Taulukko 2. Kuttujen lukumäärän kehitys alueittain jalostusrekisterissä 2018–2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Eteläinen Suomi	2 126	2 655	2 704	3 101	3 093	3 203	3 410
Itäinen Suomi	187	233	119	259	230	190	23
Pohjanmaa ja Keski-Suomi	679	775	882	1057	1125	1126	817
Pohjois-Suomi	31	37	37	91	92	98	139
Kutut yhteensä	3 023	3 700	3 742	4 508	4 540	4 617	4 389

Kuvio 2. Kuttujen lukumäärä alueittain 2018–2024

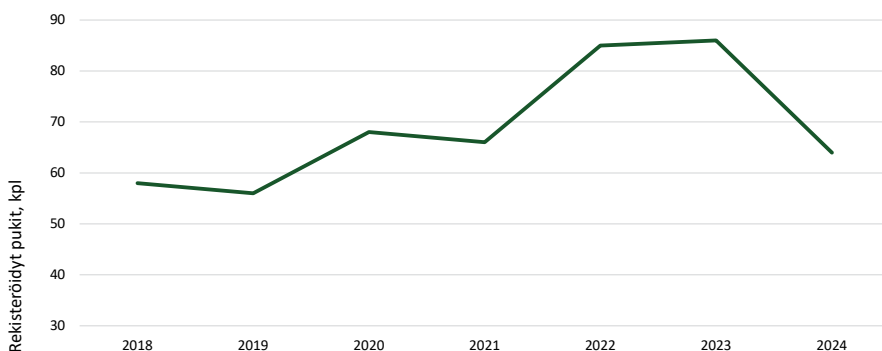
Pukkilinjoja vaarassa kadota

Rekisteröityjen pukkien lukumäärä on laskenut hieman edellisten vuosien tasosta. Alkuperäisrotuisia pukkeja käytetään jalostuksessa eniten. Vuonna 2024 käytetyistä pukeista lähes 80 prosenttia oli suomenvuohia. Suomenvuohipukkien ohella astutuskäytössä on erilaisia risteytyspukkeja sekä tuontirotuksia pukkeja keinosiemen-nyksen kautta. Jalostuspukkia valitessa huomiota kannattaa kiinnittää sukusiitosasteen lisäksi pukkilinjojen harvinaisuuteen. Kootun pukkikoosteen mukaan hälyttävän moni linja on vaarassa kadota tuotosseurannan piiristä. Linjoissa 1, 5, 7, 10, 42, 43 ja 44 on kussakin vain 1–2 aikuista pukkia jäljellä. Näistä linjoista linjassa 42 on olemassa syntyneitä kilejä, jotka voivat vielä nostaa linjan statusta. Linjat 43 ja 44 ovat uusia linjoja. Valitettavasti linjasta 3 ei ole enää pukkeja jäljellä tuotosseurannan piirissä. Tuotosseurannan ulkopuolella olevia pukkeja ei näissä lu-
vuissa voida huomioida, vaikka ne oltaisiin kantakirjattu aiempien omistajien toimesta.

Jos harvinaisiin pukkilinjoin syntyä lupaavia pukkikilejä, niistä kannattaa ilmoittaa ProAgrian vuohivastaaville ja pyrkiä saamaan näitä yksilöitä jalostuskäyttöön, joko omalle tilalle tai muualle. Jos ostajia ei löydy, voi ottaa yhteyttä Luonnonvarakeskukseen tai ProAgrian vuohiasiantuntijoihin ja osallistua suunniteltuun alkuperäisro-
tujen säilytysprojektiin. Olisi myös hyvä varmistaa pukkilinjan status ennen vanhan pukin teurastusta, ettemme peruuttamattomasti kadota arvokkaita pukkilinjojamme. Linkki viimeksi päivitettyyn pukkilinjaluetteloon löytyy ProAgrian nettisivulta proagria.fi/ajankohtaista/suomenvuohi. Suomenvuohen pukkilinjat 2024 on esitetty myös taulukossa 4 seuraavalla sivulla.

Taulukko 3. Pukkien lukumäärän kehitys jalostusrekisterissä 2018–2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Rekisteröidyt pukit	58	56	68	66	85	86	64

Kuvio 3. Jalostuspukit, joilla rekisteröityjä jälkeläisiä

Taulukko 4. Suomenvuohen pukkijonit 26.6.2025, sisältäen vain tuotosseurannassa olevat pukit

Linja	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44
Pukkeja elossa	1	0	0	7	2	3	2	4	5	1	4	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	3	0	1	1	1
Kilejä elossa				2					8					13																											9			

Isälinjojen värien selitykset ≥ 5 elossa olevaa pukkia < 5 elossa olevaa pukkia ≤ 2 elossa olevaa pukkia Linjassa ei ole elossa olevia pukkeja

Syntyneistä kileistä 70 prosenttia Etelä-Suomessa

Syntyneiden kilien määrä laski noin viidenneksen edellisvuodesta. Kilejä kasvatetaan korvaamaan maidontuotannosta poistuvia lypsikuttuja, sekä lihantuotantoon. Suurin osa kileistä, noin 70 prosenttia, rekisteröitiin eteläisen Suomen alueella.

Taulukko 5. Rekisteröidyt kilit alueittain vuosina 2018–2024

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Eteläinen Suomi	1233	608	951	896	1 754	1 276	944
Itäinen Suomi	78	15	12	429	1	0	0
Pohjanmaa ja Keski-Suomi	120	186	116	612	525	403	400
Pohjois-Suomi	11				52	0	15
Kilit yhteensä	1 442	8 09	1 079	1 937	2 332	1 679	1 359

Taulukko 6. Käytetyimmät pukit kilimäärän mukaan vuonna 2024

Rotu	Isälinja	eu_id	Isän nimi	Kilejä rekisteröity kpl
SS1	11	FI000026352067	Noukan Uranus	173
SS1		FI000026213711	Mäntylän Oskari	127
NS2		FI000026336147	Halmelan Wasat	108
ZZ		FI000026336240	Halmelan Giovanni	103
SS1	9	FI000026054963	Noukan Rölli	75
NS2		FI000026336133	Halmelan Villi	65
ZZ		FI000026336234	Ultimate Irish Coffee	62
SS1	7	FI000026083105	Mäntylän Oliver	61
PS2		FI000025953413	Halmelan Pepe	61
SS1	11	FI000025831088	Oberyn	49
SS1	39	FI000026297331	Noukan Taito	47
PS8		FI000026336248	Halmelan Haukka	46
SS1	1	FI000025936847	Osuma	46
SS1	8	FI000025934152	Puupää	33
SS1	4	FI000026335565	Uoti	31
SS1	8	FI000026098708	Perkkiön Kurkuma	27
SS1	1	FI000025831035	Mauri	27
SS1	40	FI000026291186	Kilimäen Mustanaamio	16
SS1		FI000026196235	Uule	15
SS1		FI000026315501	Oiva	14
SS1		FI000026213713	Mäntylän Vallu	14

Rotukoodit:
S – suomenvuohi
M – angora
N – saanen
O – boer
P – alpine

Lammas- ja vuohiasiantuntijat

Lammas- ja vuohitilojen asiantuntija- ja tuotosseurantapalvelut järjestetään alueellisten ProAgria keskustusten kautta. Sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@proagria.fi

Uusimaa ja Nylands Svenska, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala ja Finska Hushållningssällskapet

ProAgria Etelä-Suomi
Näsilinnankatu 48, PL 97,
33101 Tampere
Kaie Ahlskog, 0400 731 811
Linda Kurkioja, 050 431 9859

Etelä-Savo, Pohjois-Savo ja Pohjois-Karjala

ProAgria Etelä-Savo,
PL 28, 51901 Juva
Sari Heltelä, 040 593 7528
Heli Jolkkonen, 050 439 0119
Niina Saastamoinen, 040 735 9912
(ruokintasuunnitelmat)

Etelä- ja Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi ja Österbottens Svenska Lantbrukssällskapet

ProAgria Etelä-Pohjanmaa,
Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki
Milla Alanco-Ollqvist, 040 706 0558
Sini Sillanpää, 043 825 0526
Anna Silén, 050 409 0375

Oulu, Kainuu ja Lappi

ProAgria Pohjois-Suomi,
Kauppuenkatu 23, PL 106,
90101 Oulu
Henna Satokangas, 050 470 3730
Johanna Alamikkotervo,
043 827 1443 (uä-mittaukset,
Lapin alue)

Lammas- ja vuohituotannon kehittämisoppaat löytyvät: proagria.fi/tyttoja-meista/julkaisut/oppaat

Käy tutustumassa!

ProAgria Keskusten Liitto

Lammastuotannon asiantuntijat
Milla Alanco-Ollqvist ja **Kaie Ahlskog**

NettiKatrass-ohjelmiston asiakaspalvelu nettikatrass@proagria.fi ja puhelimitse 09 8566 6010

Myös muut ProAgrian asiantuntijat ovat käytettävissäsi, katso lisää proagria.fi

ProAgria

Koti-juusto

Vuohenmaidosta valmistettu juoksutinjuusto on hyvää sellaisenaan ja erityisen herkullista uunissa paistettuna, hunajan tai hillon kanssa nautittuna.

RESEPTI JA KUVAT **Tiina Hömppi**

Tarvikkeet

- Juustomuotti, lävikkö tai siivilä, josta hera pääsee valumaan pois.
- Harsokangasta tai esim. Carita keittiöliinoja
- Kattila ja reikäkauha

Ainesosat

- 3 litraa vuohenmaitoa
- 1 rkl juustonjuoksutinta
- 2–3 tl suolaa

Vinkkejä!

Kokeile juuston maustamista yrteillä tai valkosipulilla.

Juustonvalmistuksessa syntyvä hera soveltuu leivontaan, kuten sämpylätaikinan tekoon.

Juustonjuoksutinta löytyy kauppojen juustohyllyiltä.

1.

Lämmitä maito kattilassa 38-asteiseksi ja lisää suola. Sekoita joukkoon juoksutin, kuumenna seos vielä 40–42 asteeseen ja ota sitten kattila pois levyiltä. Anna maidon saostua lämpimässä paikassa 20–30 minuuttia.

Leikkaa hyytynyt juustomassa ristiin lohkoiksi, jotta hera erottuu. Jätä juustomassa vielä kattilaan tiivistymään noin 10–15 min ajaksi.

2.

3.

Asettele kostutettu harso juustomuottiin. Muotin alle kannattaa laittaa reunallinen astia, johon hera mahtuu valumaan. Noste juustomassa reikäkauhan avulla muottiin ja tiivistä painelemalla. Taittele lopuksi harson reunat juuston päälle ja laita päälle juustomuotin kansi tai esim. lautanen. Siirrä jääkaappiin tiivistymään ja valumaan muutamaksi tunniksi tai yön yli.

4.

Ota juusto pois muotista ja nauti sellaisenaan tai paistettuna. Tarvittaessa pinnalle voi ripotella suolaa.

Vuohenmaitotuotteiden tulevaisuus

On kulunut yli 25 vuotta jollain lailla lypsäen ja jalostaen vuohenmaitotuotteita.

Tämän asian kanssa ollaan menty ylä- ja alamäkeä vuorotellen, kuin hyvässä avioliitossa konsanaan.

Kun ensimmäisten tuorejuustojen jälkeen sukelsin kypsytettyjen juustojen maailmaan, se tapahtui ihan piimän sekä Bulgarian jogurtin avulla. Silloin kyseistä juustoa sai kutsua vielä fetaksi ja ensimmäiset kuutiot kun näin lasipurkissa, niin koin valtavaa ylpeyttä ja onnistumisen tunnetta.

Vuosi oli 1998 ja sen jälkeen on lypsetty ja jatkojalostettu yhä kasvavissa määrin. Feta on muuttunut salaattijuustoksi ja maitomäärät moninkertaistuneet. Ensimmäistä juustolalainaa kun haettiin, sanoi silloinen ”rahoituslaskuri” että ei hän ainakaan koskaan usko, että tästä mitään tulee, mutta tehdään laskelmat näyttämään sillä lailla, että saatte yrittää.

Ei ihan kauhean vakuuttavalta alulta vaikuttanut, mutta hommaan lähdettiin hyvällä uskolla. Sillä lailla onnellisten tähtien alla saimme olla, että melko pian alkoi Pirkka-lehdessä ja muissakin ruokalehdissä olla hehkutuksia vuohenjuustoista, resepteistä ja hienoista juustolautasista, johon toki juuri vuohenjuustot kuuluivat.

**Eräs tutkija sanoi meillä
kesällä olleella luennolla,
että mikäli maailmaan
pitäisi jättää vain yksi
ravintoaine, se olisi
ehdottomasti vuohenmaito.**

Se lisäsi kiinnostavuutta ja ne muuttamat palaset, joita saatiin aikaiseksi, saatiin myös myytyä. Toki sukulaiset ostivat niitä myös säälistä.

Alun tuorejuustoista päästiin kypsytettyjen goudajuustojen maailmaan, ja niiden jälkeen on saatu ilmoille myös homejuustoja. Ne ovat olleet oman maun mukaisia,

ja niistä olen ollut valtavan innoissani. Niitä pitäisi vielä enemmän ja laajemmin saada isomman yleisön tietoisuuteen, mutta ettei mentäisi ihan latvasta puuhun, on muistettava se alkuaine – eli ihan puhdas maito.

Eräs tutkija sanoi meillä kesällä olleella luennolla, että mikäli maailmaan pitäisi jättää vain yksi ravintoaine, se olisi ehdottomasti vuohenmaito. Siinä on niin paljon hyviä asioita joiden avulla ihminen pärjää ääriolosuhteissakin, että pelkällä vuohenmaidolla ihmiskansa pötkisi aika monesta kriisistä yli.

Aika paljon luvattu.

Uskommeko me vuohenmaidontuottajat siihen? Uskovatko jatkojalostajat siihen? Elleimme, niin mikä siihen on syynä?

Meillä on käsissämme tuote, jolla monen vatsavaivat selätettäisiin. Tuote, joka ainutlaatuisella koostumuksellaan saa meidät voimaan paremmin, kivuttomammin ja saamaan siitä vielä ravintoaineita. Vatsavaivaisia ja laktoosia huonosti sietäviä ihmisiä meillä kyllä piisaa.

Eikö osata markkinoida?

Mitä sen eteen pitäisi tehdä, jotta saataisiin ihmiset vaihtamaan prosessoidut maailman tappiin asti säilyvät maidoksi kutsutut juomat aitoon vuohenmaitoon? Mikä tästä tekee niin vaikeaa, että vuosia, ellei vuosikymmeniä tapellaan saman asian kanssa. Etteikö ole muka kentällä tilaa vuohituotteille?

Samaan aikaan ne ihmiset etsivät meidän tuotteitamme, eivätkä he niitä löydä. Jännä yhtälö!

Oli silmiä avaavaa huomata, miten meiltä hupeni kaikki vuohituotteet tuon kesällä pidetyn luennon jälkeen.

Kyllä kelpasi ja arvostettiin.

Mutta yksi osto ei auta ketään, ellei os-totapahtuma vakiinnu.

Me tuottajat ja jatkojalostajat olemme ensisijaisessa asemassa luomaan omille tuotteillemme se imago ja arvo, joka sille kuuluu. Mikäli itse emme arvosta, ei sitä taatusti tee kukaan muukaan.

Siksi on tärkeää puhua vuohenmaidon vaikutuksista ja eroavaisuuksista verraten monelle päivittäisessä käytössä olevaan lehmänmaitoon. Sekin on toki hyvää, vaan ei sovi kaikille.

Mikäli puhumme ja saamme kiinnostuksen heräämään kuluttajassa, meidän pitää

osata vastata kysyntään ja saada kuluttajalle ostot helpoksi.

Eräs markkinointikouluttaja sanoi hyvin, että yrittäjän ensimmäinen ajatus pitäisi olla tutkia kuluttajan toiveita. Millaisessa muodossa kuluttaja tuotteen haluaa? Sen jälkeen lähdetään miettimään miten se poikkeaa omista ajatuksista ja onko mahdollisuuksia yhdistää nämä.

Oma ”ura” vuohenmaidon tuottajana on koko ajan ollut kasvava, vaikkei kasvua varsinaisesti olla haettu.

Tällainen tuote vaatii pitkäjänteisyyttä, kärsivällisyyttä ja tietynlaista hulluutta jatkaa.

Tuote, jonka me tiedämme ainutlaatuiseksi, mutta jonka tuottaminen aika ajoittain kysyy motivaatiota ja sinnikkyyttä.

Kyllä väsyneenä miettii monesti, miten hyvät karvahanskat näistä alati kaikkea jäynää meille keksivistä eläimistä olisi mahdollista saada. Kuitenkin kun vuosia on jo oppinut tuntemaan niiden tavat, osaa myös karsia mahdollisuuksia jolloin ne pääsisivät keppostelemaan.

Jatkojalostuskin on oma lukunsa, sillä vuohenmaito vielä maitonakin osaa tuottaa päänvaivaa.

Se ei käyttäydy samoin kuin lehmänmaito ja sitä pitää osata lukea. Juoksettumisaika tosin voi olla lyhyempi, vaan massalle pitää olla hellä ja käsitellä alkuun varovasti – muuten maito massanakin osaa vielä karata ja keppostella kitkeryytensä.

Olen sanonut, että maitoa ja juuston tekoa pitää rakastaa. Hoivata hellästi, käännellä harkiten ja kun vihdoinkin saat sen onnistuneen palasen valmiina suuhusi, silloin se palkitsee.

Silloin tiedät, miksi valitsit vuohet.

Vaikka olen nyt keskittynyt maitoon, ei unohdeta lihaa.

On suoranainen ihme, ettei sitä olla saatu enempää markkinoille. Liha, jossa on vain vähän rasvaa ja jossa rautaa on imeytyvässä muodossa ferritiiniköyhille yllin kyllin luonnollisesti.

Uskon siis, että lihan aikakin vielä on. Osa syy heikkoon kiinnostukseen kasvattaa vuohia lihaksi voinee olla siinä, että vuohille on aika isot tilavaatimukset ja niiden ruokinta kasvuvaiheessa vaatii mielikuvitusta sekä aikaa moninkertaisesti verraten vaikka lampaaseen.

Onko tilallasi pelastussuunnitelma?

Me tuottajat ja jatkojalostajat olemme ensisijaisessa asemassa luomaan omille tuotteillemme se imago ja arvo, joka sille kuuluu. Mikäli itse emme arvosta, ei sitä taatusti tee kukaan muukaan.

Tyhjästä vuohet eivät kuitenkaan kasva ja hidastakin se kasvu on, mutta tässä pätee sama, kuin juustossakin: kerran kun sen palan suuhunsa saa, tietää miksi niitä on kasvattanut.

Minä uskon edelleen vuohituotteisiin. Vaan voi olla, että ehdin kuolla ennen kuin näkemään, miten ne revitään meiltä käsistä.

Yrittää kannattaa aina.

Riitta Saloniemä,
Saloniemen tila ja juustola

Maatilan pelastussuunnitelma on lakiin perustuva, ja sillä varmistetaan turvallinen toiminta tilalla erilaisen onnettomuuksien varalta.

Suunnitteluvelvoite perustuu pelastuslakiin (379/2011) ja pelastusasetukseen (407/2011). Kirjallinen pelastussuunnitelma on laadittava maataloille, jonka toiminta on ympäristöluvanalaista, ja jonka eläinsuoja on tarkoitettu vähintään 160 uuhelle tai vuohelle. Myös esimerkiksi suuri varastorakennus tai viljakuivaamo voivat edellyttää pelastussuunnitelmaa.

Pelastussuunnitelmalle ei ole valmista mallia, vaan se laaditaan kyseisen kohteen toimintaan ja riskeihin sopivaksi. Suunnitelman sisältyy vaarojen ja riskien arviointi, ohjeet onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuusjärjestelyistä, toimenpiteet onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja mahdolliset muut omatoimiset varautumistoimet.

Vastuu pelastussuunnitelman laatimisesta kuuluu yleensä tilalliselle. Pelastussuunnitelman voi laatia itse, tai esimerkiksi neuvon avustuksella Neuvo-rahaa hyödyntämällä. Paikallinen pelastusviranomaisen on velvoitettu neuvomaan suunnitelman teossa.

Laadittu suunnitelma on pidettävä ajan tasalla, ja suunnitelma tai sen yhteenveto toimitetaan alueen pelastusviranomaiselle.

Omatoiminen varautuminen

Vaikka virallista pelastussuunnitelmaa ei vaadittaisi, riskejä ja onnettomuustilanteissa toimimista kannattaa miettiä myös pienellä maatilalla. On tärkeää, että kaikki tilalla toimivat tietävät miten heidän tulee toimia esimerkiksi tulipalossa, ja että pelastus- ja ensiapuvälineet ovat saatavilla ja kunnossa.

Kaikkia toiminnanharjoittajia ja rakennuksen omistajia/haltijoita koskee velvollisuus omatoimisesta varautumisesta. Pelastuslaissa kirjataan muun muassa, että rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan ehkäistävä tulipalojen syttymistä ja muiden vaaratilanteiden syntymistä, varauduttava henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa, varauduttava tulipalojen sammuttamiseen ja muihin sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin he omatoimisesti kykenevät.

KIRJOITTAJA **Anna Kujala**
Lähteet:
www.finlex.fi
<https://pelastustoimi.fi>

YLEINEN ESIMERKKI LAMMAS- TAI VUOHITILAN PELASTUSSUUNNITELMAN SISÄLLÖSTÄ

1. Perustiedot

- Tilan nimi, omistaja/harjoittaja ja yhteystiedot
- Tilalla työskentelevien henkilöiden nimet ja tehtävät
- Pelastushenkilöstön (esim. paikallinen palokunta) yhteystiedot

2. Riskien arviointi

- Tulipaloriski (esim. heinät/oljet, polttoainevarastot)
- Kemikaaliriski (lannoitteet, torjunta-aineet, polttoaineet)
- Työturvallisuusriskit (esim. koneet, eläinten käsittely)
- Eläin- ja ympäristöriskit (eläinonnettomuudet, vesistövahingot)

3. Toimintaohjeet hätätilanteissa

- Tulipalo
- Onnettomuudet (koneet, eläimet, henkilövahingot)
- Myrkytykset ja kemikaalionnettomuudet
- Tulvat tai muut luonnononnettomuudet
- Hälytys- ja pelastussuunnitelma: kuka soittaa, mitä ilmoitetaan

4. Pelastusvälineet ja -järjestelyt

- Sammutusvälineet (palosammuttimet, sammutuspeitteet)
- Ensiapuvälineet ja lääkintävarusteet
- Hätäpoistumistiet ja kokoontumispaikat
- Vastuuhenkilöt, jotka osaavat käyttää välineitä

5. Koulutus ja harjoitukset

- Henkilöstön perehdytys pelastussuunnitelmaan
- Säännölliset pelastusharjoitukset (esim. tulipalo- tai evakuointiharjoitus)

6. Dokumentointi ja ylläpito

- Pelastussuunnitelma kirjallisena
- Suunnitelman säännöllinen tarkistus ja päivitys
- Päivämäärät ja vastuuhenkilöt dokumentoinnissa

Halmelan tilalla on noin 330 lypsävää kuttua. Tilalla pidetyn nurmipäivän teemana oli vuohille soveltuvan nurmen viljely sekä vuohien ruokinta.

Nurmipäivä Halmelan vuohitilalla

Heinäkuussa ryhmä vuohituottajia kokoontui Lopelle vuohitilan nurmipäivän merkeissä. Tapahtuma järjestettiin **Jonna** ja **Eero Ukkolan** omistamalla Halmelan vuohitilalla.

Halmelassa on noin 330 lypsävää kuttua ja nuorvuohien kanssa yhteensä noin 500 vuohia. Tilalla tuotetaan vuohenmaitoa ja vuohenlihaa. Eläimet ovat tavanomaisessa tuotannossa ja pellot luomussa. Peltöjen viljasato myydään elintarvike- tai rehuteollisuudelle luomuna ja nurmet hyödynnetään omille kotieläimille.

Teemapäivän aiheena oli vuohille soveltuvan nurmen viljely, vuohen ruokinta ja rehustus. Päivän ohjelmaan kuului peltokierros tilan lähistöllä sekä keskustelua muun muassa nurmiseoksista, sadonkorjuusta, koneistuksesta ja ruokinnasta.

Peltokierroksella tutustuttiin eri lohkoihin ja tehtiin kasvusto-havaintoja.

Ensimmäisellä pellolla Halmelan tilalla oli saatu paalilukumäärällä laskettuna hyvä sato. Kasvusto kyseisellä loholla oli kolmannen vuoden nurmi. Nurmi oli perustettu kauran suojaviljaan. Perustaminen epäonnistui ja lohko on aika rikkapitoinen aluksi. Täydennyskylvöjen avulla ja kolmen niiton taktiikalla kasvusto korjaantui vuosien mittaan. Paaleja saatiin yhteensä 43 kappaletta ja alaa loholla on 6,17 hehtaaria. Sato oli aika kuivaa ja korjuu-ajankohta todella aikainen kun niitto aloitettiin jo 6.6. sääennusteen pelotellessa isolla vesisateella.

Mukana tapahtumassa oli myös Naturcomin asiantuntija, joka esitteli erilaisia viljelykasveja ja kertoi siemensuoksista.

Mielenkiintoisena yksityiskohtana nousi esiin tieto, että Yhdysvalloissa ruokonadan on todettu olevan toksinen lampaille ja vuohille. Suomessa viljeltävä ruokonata sisältää kuitenkin huomattavasti vähemmän toksineja tuottavaa sienikasvustoa verrattuna yhdysvaltalaisiin lajikkeisiin, ja määrälläkin on merkitystä rehustuksessa. Monipuolisia seoksia kannattaa suosia, koska kasvuolosuhteiden vaihdellessa eri kasvit ovat vahvoilla. Keskustelussa nousi esiin kokemus siitä, ettei valkoapila maistu tuoreena vuohille, vaan se jää laitumelta helposti syömättä.

Keskustelua käytiin myös peltöjen kevät-kunnostuksesta, täydennyskylvöistä, koneista sekä säilörehunäytetuloksista. Halmelan tilalla koko rehun tuotantoketju hoidetaan itse – kylvöstä sadonkorjuuseen. Tärkeänä koettiin paitsi nurmiseoksen perustaminen, myös nurmien kevät-huolto.

Luomutilan koneista rikkaas on osoittanut hyväksi välineeksi nurmien kevät-huollossa. Rikkaakeellä voidaan avata keväällä talven jäljiltä maassa oleva kasvusto, samalla kylvetään täydennyskylvös sitä tarvitseville lohkoille, jolloin siemenet saavuttavat maanpinnan paremmin. Täydennyskylvetyt jyrätään vielä kylvön jälkeen.

Tilallinen Jonna kertoi, että idea teemapäivän järjestämiseen syntyi, kun hän sai runsaasti yhteydenottoja ja kysymyksiä siitä, mitä vuohet syövät ja minkälaista heinän ja rehun tulisi olla, jotta hukaprosentti pysyisi mahdollisimman pienenä. Näitä kysymyksiä pohtivat niin aloittelevat vuohitilalliset kuin harrastajatkin.

Vaikka vuohien maine on se, että ne syövät ”kaiken mahdollisen”, todellisuudessa ne ovat vaativia rehun suhteen. Rehunteko vuohelle on tarkkaa puuhaa, ja monilajinen nurmi on niiden mieleen. Monipuolisuus lisää myös viljelyvarmuutta.

Vuohien nurmiseoksiin soveltuvia lajeja ovat esimerkiksi timotei,

Säilörehun paalaamista Halmelan vuohitilan pelloilla Lopella. Tilalla nurmirehun koko tuotantoketju hoidetaan itse.

Vuohet ovat vaativia rehun suhteen. Kuvassa heinäratamo.

sinimailanen, keltamaite, apilat, punanata, nurminata, ruokonata sekä raiheinät.

Säilörehun tai heinän tavoiteltua laatua ja kosteusprosenttia määrittää sen käyttötarkoitus. Joutilaille eläimille ei välttämättä tarvita niin vahvaa rehua kuin kasvaville tai maitoa tuottaville eläimille. Erillisruokinnassa heinää voi olla helpompi käsitellä kuin märkää rehua, kun taas apetta ei voi sekoittaa kuivasta heinästä.

Vuohipuolella vastaavanlaisia nurmipäiviä ei ole aiemmin järjestetty, toisin kuin nautatiloilla. Päivä koettiin tärkeäksi myös verkostoitumisen näkökulmasta. Mukana oli muutama uusi vuohenlihantuottaja, ja osallistujat totesivat, että oli mukavaa päästä näkemään tilan toimintaa, vaihtaa ajatuksia ja kuulumisia. Päivä tarjosi käytännön kokemuksia ja vinkkejä, joita voi soveltaa omalla tilalla – aina oppii uutta. Tämänkaltaiset teemapäivät ovat varmasti tervetulleita jatkossakin.

KIRJOITTAJAT **Tiina Hömppi** ja **Jonna Ukkola**
KUVAAJA **Jonna Ukkola**

MAITTAVAT *Tähti-rehut lampailla*

Kinnusen Tähti-rehujen valikoimasta löydät oikeat tuotteet, kun kotoiset rehut vaativat täydennystä. Lammas-Tähti-sarjastamme löydät sopivat vaihtoedot niin astutus-, tunnutus-, imetys- kuin kasvuaikaan.

**Oikeat tuotteet
astutus-,
tunnutus-,
imetys- ja
kasvuaikaan**

**Saatavilla
säkkeinä,
suursäkkeinä
ja irtona**

**Kotimaisesta
viljasta, myös
luomuna**

**Valmistettu
Kinnusen Myllyllä
Utajärvellä**

***Kysy lisää asiantuntevalta
myyntitiimiltämme!***

**KINNUSEN
TÄHTI
REHUT**
★★★

**Katso koko
valikoimamme
nettisivuiltamme!**

**Kinnusen
Mylly**

08 514 4700 | www.kinnusentahtirehut.fi

Lihasan lampolan rakentamisprojekti

Uusi lampola on valmistunut Lihasaan. Yli 100-vuotiaasta tiilinafetasta ollaan siirtymässä uudenaikaisiin tiloihin.

Lihasan Säätiön uuhilauma karitsoineen sekä pässit muuttavat uuteen lampolaan. Nykyhetkellä tilalla on 80 uuhia, joista 47 karitsoi syksyllä.

Vanha navetta rakennettiin 1894. Vuonna 1992 tulivat lampaat tilalle. Ajat olivat muuttuneet siten, että entiseen sadan lehmän navettaan ei tuntunut mahtuvan edes sataa lammasta. Navettaan tarvittiin korjauksia ja modernisointia, minkä takia mietittiin uuden lampolan rakentamista.

Rakentamispäätös tehtiin syksyllä 2020, ja koska rakennuslupa oli silloin ylikuummentunut tilanne, ajateltiin, että käytetään rakentamiseen useampi vuosi.

Pääsuunnittelijaksi valittiin arkkitehti **Marjo Koski-Laulaja** ProAgriasta. Rakenteet suunnitteli **Timo Sormusen** TSO-suunnittelu Tampereelta. Muutenkin suosittiin mahdollisuuksien mukaan paikallisia pieniä yrittäjiä.

Varsinaista pääurakoitsijaa ei ollut, koska itsellä oli hyvä tuntuma alaan Lihasan Säätiön ison rakennuskannan jatkuvan korjaustarpeen myötä.

Ensimmäiset hahmotelmat tehtiin itse "Klubiasin kanteen", koska ymmärrettiin, että suojeltuun, kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen pihapiiriin ei voinut rakentaa mitä tahansa. Käytettiin puuta ja pihapiirin kiertovärejä faluninpunaista, punamultaa ja okrankeltaista. Samoin kierrätettiin vierelle jäävän vanhan navetan kattokulmia ja ikkunamuotoja. Ulkomitat ovat 16 x 60 metriä.

Keväällä 2022 "iskettiin kuokka maahan" ja tehtiin perustukset. Kaivuripalvelu **Jarmo Viita** naapurustosta teki maanrakennustyöt. Betonianturat ja sokkelit teki Perustava Oy.

Seuraavana vuonna kevään koittaessa Betonointityö Nurminen Ylöjärveltä teki betonilattiat, jotka olivat tasaiset lukuun ottamatta pientä kallistusta sivuseinien suuntaan. Kantavia tolppia ei tullut, jotta rakennuksen käyttö on vapaampaa.

Veistämö Kortesiemi Isojoelta rakensi ja kokosi puiset elementit. Syksyllä saatiin

Matti Koivisto.

rakennus niin sanotusti sateelta suojaan.

Koitti vuosi 2024 ja paikallinen rakentaja Hämeen Rakennuspelti teki vesikaton konesaumattua pellistä sekä poistoilmahormit.

Rakennuksesta suunniteltiin niin sanotusti puolilämmin. Toisin sanoen sisälämpötila ei menisi koskaan pakkasen puolelle. Se edellytti lämpöeristystä, joka hoidettiin 100 millimetrin uretaanilevyillä. Varmuuden vuoksi juomalaitteistoon ja sisäputkiin tehtiin lämmitys.

Koska karitsoinnit ovat talvella, on eristetty lampola sopiva uuhille, karitsoille ja myös erityisesti työntekijöille. Kuudella ilmalämpöpumpulla voidaan viilentää ja tuoda lisälämpöä.

Lampolassa on painovoimainen ilmanvaihto. Lampolaan ei haluttu mitään pyöriviä sähkölaitteita, koska niistä on lähtenyt monta tulipaloa. Tavoite lampolan suunnittelussa oli muunneltavuus, liikkuvuus ja helppo lampaiden siirto. Ovien suunnittelussa otettiin huomioon myös neuvojien ja eläinlääkärien vierailut niin, että tautisulku toimisi.

Lampolan keskelle rakennettiin toimitilat.

Uuden rakennuksen avajaiset pidettiin 13. kesäkuuta. Juhlapuheissaan osallistujat kiittivät Lihasan Säätiötä tärkeästä suomenlampaan jalostusta tukevasta työstä. Lisäksi todettiin, että lampolan rakentaminen saattaa vaikuttaa myönteisesti jalostuseläinten myyntiin ja jalostukseen, ja on myös sijoitus koko suomenlampaan tulevaisuuteen.

KOONNUT **Kaie Ahlskog**
KUVAAJAT **Milla Alanco-Ollqvist**
ja **Kaie Ahlskog**

Lihasan kartano on valkoisen suomenlampaan jalostuslampola.

Ulkonäöllisesti rakennus on suunniteltu sopimaan Lihasulan vanhaan rakennuskantaan.

Keskellä lampolaa on kaksikerroksinen toimisto-osa, "komentosilta". Yläpohjassa on vaakasuoraan liikkuvat filmivaneriluukut, joilla säädellään poistoilmaa. Leveä ruokintapöytä on koko rakennuksen pituudelta keskellä ja kummallakin seinällä on kapeammat apupöydät vaikkapa karitsointia varten. Rehuvarasto on keskellä lampolaa, jotta kuljetusmatkat ovat mahdollisimman lyhyet.

Rikun lampolassa tehokkuus yhdistyy työhyvinvointiin

Riku Tapanin uusi lampola otettiin käyttöön kaksi vuotta sitten. Lammak & vuohi kertoi projektista rakennusaikana, nyt palataan Katinhantään katsomaan lopputulosta.

– Kaikki on mennyt hyvin, ja olen tyytyväinen lampolan ratkaisuihin, Riku kertoo. Verrattuna vanhaan lampolaan, joka alun perin toimi navettana, työskentely uudessa lammastalouteen suunnitellussa rakennuksessa on sujuvampaa ja nopeampaa.

– Sisäilma on hyvä, ja 5,5 metrin sisäkorkeus riittävä, Riku listaa rakennuksen hyviä puolia.

Lampolaprojektin tavoitteena oli nostaa tilan uuhimäärää ja samalla tehostaa työntekoa, koska pienetkin päivittäiset aikavoitot kertautuvat vuoden mittaan. Tavoitteena

on jaksaa terveenä työelämässä eläkeikään asti, joka Rikun ikäluokalla huutelee 70 vuoden kieppeillä. Uusi lampola suunniteltiin tästä lähtökohdasta.

Uusi lampola on konehoitoinen, esimerkiksi säilörehu jaetaan ruokintapöydille pienkuormaajan rehupihdeillä. Ruokintapöydät ja työskentelytila ovat samassa tasossa, ja karsinatila alempana.

– Koska työskentelen lampolassa pienkuormaajalla, säästää selkää, kun sillä ei tarvitse ajaa ylös ja alas ramppia.

Pinta-alaltaan lampola on 902 neliometriä. Karsinoissa on siirrettävät etu- ja väliaidat, ja karsina-ala on jaettu neljään riviin: keskellä paririvi, jonka molemmiin puolin kulkee kaksi metriä leveät ruokintapöydät; lisäksi kummallakin ulkoseinällä on yksi karsinarivi. Lisäksi lampolan päädyssä, ennen karsinoita, on noin 150 neliometrin hoitotila kerintää, sorkanhoitoa ja punnituksia varten, jolloin kaikki hoitotoimenpiteet onnistuvat sujuvasti sisätiloissa myös talvella. Tilaa muokkaa tulevaisuudessa tarvittaessa helposti, koska rakennuksen sisällä ei ole pystytolppia.

Säädettävät valaisimet ja vesikupit

Lampolaan valittiin LED-valaisimet Ledis-tykseltä.

– Niissä on automaattinen kellotus yö- ja päivävalolle, eli saman valaisimen valoteho himmentyy yöksi. Valaistus on säädettävissä Bluetooth-yhteydellä.

Myös vesikuppien lämpötoiminto on automatisoitu.

– Tavallisesti sähkövastuskupeissa on termostaatti, joka mittaa lämpötilaa ja laittaa lämmön päälle, kun lämpötila laskee. Tällöin vesi kuitenkin lämpenee turhan paljon ja kuppi on turhan paljon päällä, mikä kuluttaa sähköä.

Teollisuudessa paljon töitä tehneellä sähkömiehellä oli Rikulle toinen ehdotus, joka myös toteutettiin.

– Sähkömies ohjelmoi vesikuppien lämmityksen siten, että se menee päälle sykleittäin. Esimerkiksi kun pakkasasteita on viisi, kupin lämmitys on päällä kaksi minuuttia ja sammuu sitten kymmeneksi minuutiksi. Kun pakkasen kiristyy kymmeneen asteeseen, lämpö on päällä viisi minuuttia ja viisi minuuttia pois päältä.

Kun pakkasasteita on 15 tai alle, vesikuppien lämpö on päällä koko ajan.

– Mutta meillä täällä Varsinais-Suomessa

Isäntä ja valvontakamera, jolla viereinen yleiskuva lampolasta on otettu. Riku Tapanin uudessa lampolassa on panostettu teknisiin ratkaisuihin, jotka helpottavat työtä ja säästävät aikaa.

on harvemmin pitkiä kireitä pakkasjaksoja, joten ohjelmoimalla kuppien lämmityksen tällä tavalla saan pienennettyä sähkölaskua.

Vesikupeissa on myös manuaalinen lämmönsäätönappi, jos lämpöä säättävään ohjelmaan tulisi häiriö.

Säästää itse tehden

Lampolan rakentaminen aloitettiin kesällä 2022, ja seuraavana syksynä se oli lampaiden käytössä.

– Mahdollisimman paljon teimme itse, ja saimme rakennukset valmiiksi aikataulun ja budjetin mukaisesti.

Samaa tahtia lampolan kanssa rakennettiin varastona ja lantalana toimiva halli. Molemmat ovat pääasiassa rakennettu puusta, jotka on kaadettu omasta metsästä ja sahattu itse.

Yksi yllätys toki tuli jo ennen kuin rakentaminen aloitettiin.

– Koska rakennuslupa oli neliöperusteinen, lupa ja siihen liittyvät maksut ei ollut niin halpaa lystää kuin voisi kuvitella.

Lampolaprojektia suunnittelevaa Riku neuvoo suunnittelemaan projektia rauhasa. Kannattaa myös miettiä mitä rakennustöitä pystyy tekemään itse, koska itse tehdessä säästää pitkän pennin. Hän on esimerkiksi itse hitsannut ruokintapöydän rakenteet, ja sinkittänyt ne alan yrityksessä, vaikka muuten käytössä on Retronikin siirrettävät aitalementit.

TURAP
– Yli 40 vuoden kokemuksella –

Ethän tingi turvallisuudesta

**PALVAROITINJÄRJESTELMÄT
ELÄINTILOIHIN**

www.icas.fi | info@turap.fi | 0208450920

– Ja tietysti kannattaa aina miettiä omia tavoitteitaan realistisesti. Minkälaisia odotuksia on lammastuotannolle, ja onko lampolan rakentaminen kannattavaa?

Puhtaita texellampaista

Uuden lampolan myötä uuhimäärä on kohonnut, ja niitä on nyt 150. Rotuna on edelleen puhdas texel.

– Saa nähdä, riittääkö texelverta Suomessa tuleviksi vuosiksi, vai joudummeko siirtymään ristetyksiin, Riku pohtii.

Luomutuotannosta luovuttiin tänä vuonna.

– Tällä seudulla on sekä susia että yksi häirikkökarhu. Meillä on luomuvaatimukseen nähden liian vähän laitumia tilakeskuksen lähellä, enkä halua tässä tilanteessa lampaista kauemmaksi laiduntamaan. Työskentelen käytännössä yksin, joten minun on pidettävä työmäärä kohtuullisena.

KIRJOITTAJA **Anna Kujala**
KUVAT **Riku Tapani**

Lampolan ruokintapöydän metallirakenteet Riku Tapani on hitsannut itse ja sinkitytännyt alan yrityksessä. Ruokintapöydät ja työskentelytila ovat karsinoita ylempänä, mikä tekee päivittäisestä työstä pienkuormaajalla sujuvampaa.

Lampola otettiin käyttöön syksyllä 2023. 902 neliön avara tila on jaettu siirrettävin aitaelementein neljään karsinariviin. Koneellinen rehunjako, automaattisesti säädelty valaistus ja lämpötilan mukaan jaksoitettu vesikuppien lämmitys helpottavat arkea ja säästävät kustannuksia.

Riku Tapanin lampolaprojektista kerrottiin myös Lammas & vuohi lehden numerossa 1/2023, joka on vapaasti luettavissa Lammas-yhdistyksen sivuilta, www.lammas-yhdistys.fi

Päätöksenteon tulee pohjautua tiedolle

– uudet työkalut tukevat päätökse

Suomalaiset lammastilat kamppailevat kannattavuuden ja epävarmuuden kanssa. Uudet laskurit lupaavat kuitenkin apua faktoihin perustuvaan suunnitteluun.

Viimevuosien aikana suomalaisten maatilojen taloudellinen tilanne on yleisesti ottaen heikentynyt ja koko alan toimintaympäristö kiristynyt. Siksi tilojen on entistäkin tärkeämpää tehdä päätöksiä ennakoiden, ja faktoihin perustuvien laskelmien pohjalta. Hiljattain Maaseudun Tulevaisuuden pääkirjoituksessakin muistutettiin, että laskin on jokaisen maatilan tärkein työkalu. Silti moni maataloustuottaja ei tunne oman tuotantonsa tuloja ja menoja.

Budjetointi, budjetin seuraaminen ja ajantasainen kirjanpito ovat maatilayrityksen toiminnan peruskiviä. Niiden avulla

€Maksuvalmius		Vuosi			
		2024	2025	2026	2027 ->
1)	Päätuotanto	Lihantuotanto	Uuhi	Luomutuotanto	
	Yksikkömäärä, päätuotanto	250,00	300,00	350,00	400,00
	Tuotos tai sato / yksikkö	1	1	1	1
	Tuotanto yhteensä	250	300	350	400
	Tuotteen yksikköhinta €/kg	16,330	16,330	16,330	16,330
	Tuotto, €	4 083	4 899	5 716	6 532
	Maatalouden tuet yhteensä	164 901	197 881	230 861	263 841
	Muut maatalouden tulot yht.	4 996	5 996	6 994	7 993
	Maatalouden tulot yhteensä	173 979	208 775	243 571	278 366
	Muutos edelliseen vuoteen		17 %	14 %	13 %
2)	Maatalouden menot yhteensä	111 791	134 149	156 507	178 865
	Menot % liikevaihdosta	64 %	64 %	64 %	64 %

Kuva 1. €Maksuvalmiuslaskuriin syötetään perustiedot tilan tuloista ja menoista.

entekoa

Laura Fabritiuksen opinnäytetyössä testattiin uusia laskureita lammastiloilta saadulla kirjanpitolmateriaalilla, mutta Excel-pohjaisia laskureita voi yhtä hyvin käyttää myös esimerkiksi vuohitilalla. Uudet laskurit auttavat tiloja suunnittelemaan talouttaan faktoihin perustuen.

tila voi tehdä päätöksiä faktapohjaisesti. Verottajalle riittää yksinkertainen kirjanpito, josta selviää tulot ja menot, mutta oman talouden tarkempi tuntemus auttaa varautumaan muutoksiin ja pienentää ikävien yllätysten riskiä.

Savonia Ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä ”€Laskurit Lammastiloilla” testasin Savoniassa kehitettyjä €Investointi ja €Maksuvalmiuslaskureita lammastiloilta saadulla kirjanpitolmateriaalilla.

Projektin aikana laskureita kehitettiin lammastiloille käytännöllisempään suuntaan. Materiaalia

käytettiin erilaisten investointien testaamiseen sekä tilojen maksuvalmiuden tarkasteluun. Tiloilla oli 150–250 uuhua, tilojen yleisin tuotantomuoto oli lihantuotanto tai lihantuotannon ja maisemanhoidon yhdistelmä.

Excel-pohjaisten työkalujen avulla yrittäjä voi itse tarkastella tilansa maksuvalmiutta ja investointien kannattavuutta eri vaihtoehtojen avulla ennen päätöksentekoa. Käytännön päätöksenteossa talouslukuja täydentävät tuotantoon liittyvät tiedot. Lammastilalla keskeisiä mittareita ovat esimerkiksi eläinten painot eri kasvuvaiheissa sekä ruhopainot. Kun lampuri tiedostaa, mitkä tekijät vaikuttavat maksuvalmiuteen ja kannattavuuteen, voidaan välttää virheellisiä päätöksiä.

Laskurit voi ladata omaan käyttöön osoitteesta <https://edunia.savonia.fi/>. Sivustolle voi kirjautua esimerkiksi Gmail- tun-

nuksilla. Hae €Laskurit, ja avaa sivu käyttäen avainta €Laskurit.

Maksuvalmius kuvaa kykyä hoitaa lyhyen aikavälin velvoitteet ajallaan. Käytännössä se tarkoittaa sitä, pystyykö tila maksamaan laskunsa ja hoitamaan lainoihin liittyvät kulut ajallaan. Kun tilalla on hyvä maksuvalmius, tila pystyy tasaamaan tuloja pitkin vuotta niin, että tuotantopanokset voidaan hankkia silloin kun niiden hinta on sopiva, eikä vasta pakon edessä. Hyvä maksuvalmius tarkoittaa myös parempaa valmistautumista yllättäviin tilanteisiin, sekä tilalla että maatilan toimintaympäristössä.

Nyt testattuun €Maksuvalmiuslaskuriin syötetään esimerkiksi veroilmoituksen pohjalta tiedot tilan myyntituloista, saaduista tuloista sekä menoista (kuva 1). Tiedot syö-

Laskin on jokaisen maatilan tärkein työkalu – silti moni tuottaja ei tunne oman tuotantonsa tuloja ja menoja.

tetään laskurin keltaisiin ruutuihin neljälle vuodelle, joista ensimmäinen on edellinen / toteutunut vuosi.

Syötettyjen tietojen pohjalta laskuri tekee maksuvalmiuslaskelman. Maksuvalmiuslaskelmassa yksi erityisen kiinnostava kohta on kassavarat, ja kassavarojen suhde tilan liikevaihtoon. Yleisesti rahoittajien vaatimus on vähintään 10 prosenttia. Hyvin hoidettu talous paitsi auttaa lainarahoit-

4) Maksuvalmiuslaskelma					
Vuosi	2024	2025	2026	2027	2028
Maatalouden tulot	173 979	208 775	243 571	278 366	281 150
Maatalouden menot	-111 791	-134 143	-156 507	-178 865	-180 654
Maatalouden tulot - menot	62 188	74 626	87 064	99 501	100 496
Metsätalouden tulot - menot	13 239				
Muun yritystoiminnan tulot - menot	16 365	16 365			
Yritystoiminnan tulot - menot	91 792	90 991	87 064	99 501	100 496
Yritystoiminnan korko- ja rahoitustulot	0	0	0	0	0
Korkomenot, maatalouden lainat yhteensä	-1260	-8 508	-15 856	-12 904	-11 779
Korkomenot, muut lainat yhteensä	0	0	0	0	0
Yritystoiminnan osuus veroista	-17 397	-8 842	-2 519	-10 342	-13 282
Yritystoiminnan tulorahoitus	73 135	73 641	68 689	76 256	75 435
Lainan lyhennys, maatalouden lainat yht.	-12 602	-12 602	-102 602	-39 766	-39 939
Lainan lyhennys, muut lainat yhteensä	0	0	0	0	0
Yritystoiminnan kassajäämä	60 533	61 039	-33 913	36 490	35 436
Yksityistalouden tulot					
Yksityistalouden osuus veroista	0	0	0	0	0
Yksityistalouden muut menot	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000
Koko talouden kassajäämä	35 533	36 039	-58 913	11 490	10 436
Maatalouden investoinnit	-17 398	-400 000	-24 357	-27 837	-28 115
Maatalouden investointituki		0			
Muut investoinnit					
Lainojen nostot, maatalouden lainat yht.	0	480 000	0	0	0
Lainojen nostot, muut lainat yhteensä	0	0	0	0	0
Myyntien arvonlisäverot	22 763	22 717	21 921	25 053	25 304
Ostojen arvonlisäverot	-17 590	-112 098	-24 627	-28 145	-28 426
Alv-palautustulo			89 381	2 705	3 092
Alv-tilitysmeno		-5 173			
Korjauserä	-23 308				
Ylijäämä / alijäämä	0	21 486	3 405	-16 733	-17 710
Kassavarat 31.12.		21 486	24 891	8 158	-9 552
Maatalouden lainat yht. 31.12.	50 408	517 806	415 204	375 438	335 439
Muut lainat yhteensä 31.12.					
Ylirahoitus! Pienennä lainaa.					
Kassavarat maatal. liikevaihdosta (%)	0 %	10 %	10 %	3 %	-3 %
Tavoite (rahoittajan vaatimus)			10 %	10 %	10 %

Alijäämä voi syntyä poikkeuksellisesti, mutta kassa ei saa mennä minukselle! Pienennä tarvittaessa investointia, lisää rahoitusta tai käytä talouspöytäkirjoja (metsätulot, lyhennysvapaa vuodet).

Kehittämisinvestointivuoden kassa pitäisi olla 0-10 % kehittämisinvestoinnin jälkeen kassa ei täytä rahoittajan vaatimusta!

Kuva 2. €Maksuvalmiuslaskurin maksuvalmiuslaskelma ohjaa tekemään korjauksia.

Kuva 3. €Maksuvalmiuslaskuri kertoo kassavarojen ja liikevaihdon suhteesta. Kassavarojen tulisi olla vähintään 10 % liikevaihdesta.

Investointi **Maatilan investoinnin kannattavuuslaskelma**

1) Täytä investoinnin tiedot **keltaisiin** kenttiin ja tee valinnat pudotusvalikoista
 2) Korjaa laskelmaa tarvittaessa (korjauskehotukset **punaisella**)
 3) Testaa tulosta (Investoinnin kannattavuus) seuraavalla sivulla ja määritä, millä edellytyksillä investointi on kannattava
 4) Pohdi investoinnin kannattavuutta ja perustelee valintoja

Investoinnin kannattavuus

Investoinnin nettotuotot yht. käyttöajalle	9 200
Invest. poisto- ja korkokust. yht. käyttöajalle	-6 900
Investoinnin nettotuotot miinus poisto ja korko	2 300

mikäli laskelman lähtötiedot ovat oikein. **Investointi on kannattava.**
 Testaa vielä investoinnin kannattavuutta

Investoinnin takaisinmaksuaika on noin 7 vuotta (5 prosentin korolla ja 900 €/vuosi nettotuotoilla)

Investointi **Rännit / käsittelylaitaus ja vaaka**

Investointikohde: Kotieläintuotanto / Kone- ja laitehankintojen kannattavuus lasketaan vert. esim. tuotoksen kasvusta tai työajan säästöstä saatavaa hyötyä inv. pä.
 Investointilaji: Rationalisointi-investointi ☒ Rationalisointi-investoinnissa kehitetään toiminnan tehokkuutta, jolloin työaika säästyy

Hankinta-hinta, €: 6 790
 Investoinnin hankintahinta on 6790 euroa

Käyttöaika, vuotta (KA): 10
 Taloudellinen käyttöaika: 10
 Tekninen käyttöaika: 10
 Jäännösarvo, € (JA): 2 368
 Jäännösarvo tarkoittaa kohteen arvoa käyttöajan (D13) lopussa
 Korko-%: 5 %
 Korko-% on lainan korko tai vaihtoehtoisen sijoituskohteen tuotto
 Kunnossapito-%: 3 %
 Kunnossapito-% tarkoittaa, paljonko arviolta kunnossapitokulut, €/vuosi ovat kohteen hankintahinnasta
 Investoinnin tuottojen alkaminen, kk: 12
 Investoinnin tuotot alkavat 12 kuukauden päästä investointi(maksu)hetkestä. Viive vähennetään investoinnin nettotuotoista.

Invest. poisto- ja korkokust. €/vuosi: 691
 Korko- ja poistokustannus yhteensä, €/vuosi on laskettu tasaarvona huomioiden jäännösarvon, käyttöajan ja korkoprosentin

Kuva 4. €Investointilaskuri kertoo, onko investointi kannattava annetuilla reunaehdoilla.

Investoinnin rahoitus, €		Euroa	Korko-%	Laina-aika	
Hankinta-hinta	6 790	Lainat	5 790	6,0	5
Alv 25,5 %	1 731	Muu rahoitus	1 000		
Käyttöpääoma		Avustus			
Inv.sis.kust. alv 0%		Tulorahoitus	1 731		
Rahoitettava yht.	8 521	Rahoitus yht.	8 521		

Kuva 5. €Investointilaskuri rahoitustaulukkoon täytetään keltaisiin ruutuihin rahoituksen tiedot.

Työmäärä vuodessa			
Investoinnin tuotot	€/vuosi	€/eläin/vuosi	Investoinnin vaikutukset tuottoihin
Vuokra/urakointikust.säästö	0		
Tuotoksen lisääntyminen	0		
Sadon lisäys	0		
Työajan säästö	1 088	7,77	Työajan säästö 8 €/eläin/vuosi eli yht. 1088 €/vuosi
Konetyön säästö	0		
Tuotantop. käytön. säästö	0		
Muu tuoton lisäys	0		
Muu kustannussäästö	0		
Investoinnin tuotot yhteensä	1 088	7,77	

Kuva 6. Investointia suunnitellessa tulee tietää mihin investointi vaikuttaa.

Investoinnin kannattavuus	
Investoinnin nettotuotot yht. käyttöajalle	9 700
Invest. poisto- ja korkokust. yht. käyttöajalle	-6 900
Investoinnin nettotuotot miinus poisto ja korko	2 800

mikäli laskelman lähtötiedot ovat oikein. **Investointi on kannattava.**
 Testaa vielä investoinnin kannattavuutta

Investoinnin takaisinmaksuaika on noin 6 vuotta (5 prosentin korolla ja 1000 €/vuosi nettotuotoilla)

Kuva 7. €Investointilaskurin kannattavuuslaskelma.

Hyvä maksuvalmius
tarkoittaa enemmän kuin
vain laskujen maksukykyä
– se tuo turvaa arjen
pyörittämiseen ja helpottaa
rahoituksen saamista.

tuksen saamisessa, myös tuo turvaa maatilan arjen pyörittämiseen ja tulevaisuuden suunnitteluun.

Mikäli laskurin tuloksena on alle 10 % kassavarat, laskuri neuvoa lyhyesti, kuinka tulosta voisi parantaa laskelmassa Kuva 2). Näin voi testata esimerkiksi suunnitellun investoinnin vaikutusta tulevien vuosien maksuvalmiuteen.

Maatilan toiminnan kehittäminen ja sen ylläpito vaatii investointeja, mutta niiden suunnitteleminen ja eri vaihtoehtojen ver-

Investointilaskuri kertoo
sanallisesti, onko suunniteltu
hankinta kannattava – ja
paljastaa, missä vaiheessa
korkojen nousu vie
kannattavuuden.

tailu voi olla haastavaa. €Investointilaskurin avulla voi vertailla eri vaihtoehtojen vaikutusta investoinnin kannattavuuteen. Laskuriin syötetään tieto investoinnin kohteesta ja investointilajista sekä suunnitellun investoinnin hankintahinta ja lainan korkoprosentti (kuva 4). Laskuri selittää valintojen merkitystä, sitä mukaa kun valinnat on tehty.

Investoinnin rahoitustaulukkoon määritellään oman rahoituksen osuus ja avustukset (kuva 5), mikäli niitä käytetään tähän investoinnin kohteeseen. Tässä esimerkillä omaa rahaa käytetään tuhat euroa, ja lopuosa investoinnista rahoitetaan lainalla, joka korko on 6 %. Kaikki laskuriin syötettävät summat ovat arvonlisäverottomia, ja laskuri lisää laskelmaan tarvittaessa veron osuuden.

Investointia suunnitellessa tulee tietää mihin tuloihin ja menoihin investointi vaikuttaa. Tässä esimerkilaskelmassa suunnitelmissa on investoida eläinten käsitte-lykalustoon eli ränneihin ja elektroniseen vaakaan, jotka säästävät työaika ja tarvittavan työvoiman määrää. Tilalla on 140 eläintä, ja tilallisen arvion mukaan tähän asti esimerkiksi punnitsemiseen on mennyt aikaa viisi tuntia ja mukana on ollut neljä henkeä. Keskimääräisen työtuntihinnan

Tehostamisinvestoinnit eivät aina tarkoita eläinmäärän kasvattamista, vaan työajan säästöä, työturvallisuuden parantamista ja parempaa jaksamista.

ollessa 17 euroa, yksi punnitsemiskerta on maksanut siis 340 euroa. Yrittäjä arvioi, että rännistön kanssa työhön tarvitaan kaksi henkilöä ja aikaa kuluu kaksi tuntia, eli 68 euroa. Työajan säästön arvo on siten 272 euroa / kerta. Kuvassa 6 olevassa laskelmasa on oletettu, että eläimiä tarvitsee käsitellä neljä kertaa vuodessa. $272 \text{ euroa} \times 4 / 140 \text{ eläintä} = 7,77\text{€}$ euroa / eläin / vuosi. Oman työn osuus jää usein huomiotta maatalojen talouslaskelmissa, mutta kuten tästäkin näkyy, aika on todellakin rahaa.

Investoinnin kannattavuustaulukossa (kuva 7) näkyy investoinnin arvioidut tulot ja menot yksinkertaisena laskelmana. Laskuri kertoo myös sanallisesti, onko investointi näillä tiedoilla kannattava vai ei.

Oman työn arvo unohtuu usein laskelmista, vaikka ”aika on todellakin rahaa” – kuten esimerkki punnitusten työaikasäästöstä osoittaa.

Laskuria käyttäessä kannattaa aina testata investointia hieman eri muuttujilla. Tällä hetkellä elämme aikaa, jolloin lainan korot ovat muuttuneet merkittävästi muutaman vuoden sisällä. Kannattaa siis esimerkiksi kokeilla kuinka paljon korot voivat nousta ennen kuin investointi ei ole enää kannattava. Käytännössä tämä tapahtuu vaihtamalla laskuriin toinen korkoprosentti, ja katsoamalla missä vaiheessa laskuri sanoo, ettei investointi ole enää kannattava.

Tilan tulevaisuutta ja investointeja suunniteltaessa on tärkeää muistaa paitsi taloudellinen kannattavuus, myös työssä jaksaminen ja työturvallisuus. Tehostamisinvestoinneista puhutaan, kun suunnitelmissa on ostos, joka säästää työaikaa, kuten tämän esimerkkilaskelman rännit, pienentää kustannuksia tai parantaa tuotannon laatua ilman että eläinmäärä kasvaa. Tavoitteena ei siis on välttämättä kasvattaa kapasiteet-

tia, vaan tehdä sama työ kannattavammin. Jotta lampuri jaksaa työssään vuodesta toiseen, kannattaa miettiä ergonomiia ja työturvallisuutta aina, kun lampolassa tehdään muutoksia.

Vanha viisaus sanoo, että sitä mitä voi mitata, sitä voi myös parantaa. Säännöllinen punnitus tuo laatua eläinaineksen kehittämiseen. Kun punnitseminen on helppoa, se tulee tehtyä useammin. Näin yksittäisten eläinten heikko kasvu tulee näkyviin, ja siihen voidaan puuttua jo kasvukauden aikana. Jos heikko kasvu huomataan vasta teurastamolla, on liian myöhäistä toimenpiteille.

Investointia arvioidessa ei riitä se, että selvittää lainasta, vaan tulee myös miettiä, onko investointi tarpeellinen, ja missä muodossa se on tarpeellinen. Investoinnin seurauksena maatilan omaisuuden arvon tulisi nousta, eli investoinnista tulisi saada tuottoa sen hankintakustannusten kattamiseen.

Pohdinnassa tulee ottaa huomioon oman tilan pitkän tähtäimen suunnitelmat eli se, mihin suuntaan tilaa ollaan viemässä. Investointilaskelman lopputulemana voi olla myös se, että investointia ei kannata tehdä, vaan tilan on parempi miettiä toisenlaisia ratkaisuja. Tämä voi tarkoittaa esimerkik-

si urakoitsijan palkkaamista rehuntekoon, oman kaluston ostamisen sijaan. Kuten viime vuosina on nähty, tuotantopanosten hinnat voivat vaihdella nopeastikin, ja samoin markkinoilla voi tapahtua äkkinäisiä muutoksia, jotka vaikuttavat tilan tuloihin. Investointeja suunniteltaessa kannattaakin miettiä riskejä etukäteen. Kuinka investoinnin kustannuksista selvittää, jos tilallisille sattuu onnettomuus, tai tilalla sytty tulipalo? Henkilökohtaisessa elämässäkin voi tapahtua muutoksia – eroja, uusia liittoja ja sairastumisia. Näihin asioihin ei välttämättä voi vaikuttaa, mutta niiden vaikutuksiin ja seurauksiin on mahdollista varautua.

Taloudellisia laskelmia tehdessä on tärkeää olla mieluummin vähän liian varovainen kuin turhan positiivinen. Asia ei kuitenkaan ole näin yksinkertainen, vaan kohtuus on tässäkin asiassa tarpeen. Liiallinen varovaisuus ja haluttomuus ottaa riskejä johtaa siihen, ettei investointeja tehdä, ja kykenemättömyys tehdä investointeja heikentää maatalousyrittäjien kasvumahdollisuuksia. On tärkeää, että uskalletaan investoida, kun aika on oikea.

KIRJOITTAJA **Laura Fabritius**
VALOKUVAT **Anna Kujala**

Investointien ja talouden suunnittelu on helpompaa, kun tuotantoa seurataan tarkasti.

Tällä palstalla esittelen lampaaseen liittyvää historiaa ja kulttuurihistoriaa, totta ja tarua, jota nousee esiin etnologian väitöskirjatyöni yhteydessä. Tutkimuksen aiheena on suomalainen lammas ja sille eri aikoina annetut erilaiset tehtävät eri ryhmien toimesta.

Lammassanastoa meiltä ja muualta

Tällä kertaa Tehtävä lampaalle-palstalle on koottu lampaaseen liittyvää vanhempaa sanastoa Suomesta ja Englannista.

Suomen termistössä näkyy vielä 1920-luvulla vaikuttaneet alueelliset murre-erot, kun taas englanninkielisissä nimityksissä tulee esiin lammastalouden vahva rooli. Englannissa on ollut tarve eritellä eläimiä iän ja villan laadun mukaan, mikä näkyy keritsemisajankohtaan liittyvässä luokittelussa. Myös Suomessa on ollut pyrkimystä nimitä eri-ikäisistä eläimistä kerittyä villaa eri tavoin.

Englannissa kerintä tehtiin perinteisesti maaliskäkuussa paitsi vuoristoisella seudulla, jossa imettävien uuhien kerintä (milk-clipping) tehtiin vasta heinäkuulla. Kerintäikä eriroduilla vaihteli myös. Suffolkit ja muutamat muut down-rodut kerittiin 18 kuukauden iässä ensimmäistä kertaa, jolloin niillä oli jo kaksi etuhammasta, kun taas Blackface-pässi- ja uuhikaritsilla oli siinä iässä vielä maitohampaat. Vuoristossa elävilläroduilla hampaiden puhkeaminen tapahtui hitaammin, kuin aikaisin karitsaivillaroduilla.

SUOMESSA		
Ikäkausi	Uros	Naaras
Imeväisikäiset	Karitsa; Länsi-Suomi, Kainuu, Pohjanmaa Vuona; Itä-Suomi Kakko tai kakku; Pohjanmaa	Karitsa Vuona
Nuori eläin	Pässinen vuona Pässinen karitsa Jääräkaritsa	Uuhivuona Uuhikaritsa Piiti, piitinen; Sotkamo
1–2 vuotias eläin		Karkko; Itä-Suomi Neikka; Uusimaa
Ensimmäistä kertaa kantava		Karitsalammas
Vielä keritsemätön		Villavuona
Aikuinen eläin	Pässi; Itä- ja Länsi-Suomi Rolli; Kymijoen seutu Karo; Etelä-Pohjanmaa Jäärä, jaara; pohjoinen Suomi Siitosjäärä; Länsi-Suomi	Lammas Emälammas Uuhi, uuho Uuki, uuhko Utti, uiti, uti
Kastroitu eläin	Pässi, Keski-Pohjanmaa Oinas, salvupässi	
Kutsuhuutona tai hyväilynimenä on käytetty "kari, kari!" tai "karu, karu!"		
Lammaslauma on Itä-Suomessa katras tai katra.		

**SIROLAN
LAMMASTILA**

OXFORD DOWN –jalostuslampola
jo vuodesta 1995

www.sirolantila.com
040 566 4153

VILLASANASTOA	
Ajankohta	Nimitys
Ensimmäistä kertaa keritty villa	Lieven, liemen, lievinko, lieminka
Kahdesti kerityn lampaan villa	Liemenen kanta
Talvella tai kevätkesällä keritty	Takkuvilla, varputakku
Syksyllä tai alkutalvesta keritty	Kierävilla

Kuvassa karkkoja,
joiden lieven on jo keritty.

Nuori uuhi oli kolmanteen kerintään
saakka Ewe, mikäli sillä oli karitsat, Barren
gimmer, mikäli karitsoita ei ollut ja Yeld
gimmer, mikäli sitä ei astutettu.

KIRJOITTAJA **Kirsi Vertainen**
KUVAAJA **Vilja Summanen**

Lähteet

Vohlonen, Maija: Lammassanasto. Vuoden
1921 toimintakertomus. Suomen Lampaan
ja vuohenhoitoyhdistys.
Traditional Sheep Terms. British Sheep.
Published by The National Sheep Breeders
Association. Revised Edition. 1968.

ENGLANNISSA			
Ikäkausi	Uros	Leikattu uros	Naars
1 vrk-vieroitus	Tup lamb Ram lamb Pur lamb Heeder	Hogg lamb Wether lamb	Ewe lamb Gimmer lamb
Vieroitus – ensimmäinen kerintä	Hogg Hogget Hoggerel Tup teg Ram hogg Tup hogg	Wether hogg Wedder hogg He teg	Gimmer hogg Ewe hogg Sheeder ewe Ewe teg
Ensimmäinen – toinen kerintä	Shearing Shearling Shear hogg Diamond ram Dinmont ram One-shear tup	Shearing wether Shear hogg Four-toothed wether	Shearing ewe Shearling gimmer Theave Double-toothed ewe Gimmer
Toinen – kolmas kerintä	Two-shear ram Two-shear tup	Six-toothed wether	Two-shear ewe
Kolmas–neljäs kerintä	Three shear ram Three shear tup	Eight-toothed wether	Three-shear ewe Winter ewe (Skotlannissa)
Vanhemmat eläimet	Aged tup Aged ram	Full-mouthed Full marked Aged wether	Ewe

Rantamaan tila

• Vuodesta 1758 •

**Valkoisen
Suomenlampaan
ja Texelin
jalostuslampola**

**Keijo ja Satu Rantamaa
Tornio**

www.rantamaantila.fi

Puh. 050 492 1028

satu.rantamaa@gmail.com

Laitumelle mars!

Laidunkausi ah, tuo vapauttava tunne kun lampaat liihottaa lohkoille, linnut livertää, heinä kasvaa ja lampurit keinuttelee tuvan terankilla keinustoolissa. Ensin kyllä kevään korvilla tarkastellaan mitkä kaikki seittemänlankaiset petoaidat korvissa, sarvissa ja kulkusissa hirvet on juosseet naapuripitäjään. Ki-roillaan, kirmaillaan ja korjaillaan langat ja katkenneet tolpat. Varttin homma. No jos ei ihan varttin duuni niin ei tuotakaan hommaa onneksi ihan koko kesää tartte tehdä. Aitoja se on nopea tarkastella ja korjailla jos sataa, ukkostaa tai on paarmoja. Tulepa burnoutin partaalle virtaa kun saa salamasta sormille tai paarmen puremasta pers... kans sormille.

Olipa lyhyt kesä, muutaman viikon oli paarmoja sili-mäluomekki sisältä ja ulukoa täynnä, sitte jo helepotti.

Se muuten laumaa vartioivia koiriakin vit.. harmittaa nuo paarmat. Hekin tulee aitajouset kauluksissa kotio, kun hermot palaa lopullisesti paarmoihin.

Lampaille tuntuu laidunkausi olleen jo pitkä, eikä loppua vielä näy. Al-kuunhan he kaivaa esiin oman sisäisen **Usain Boltinsa** ja ihan **Carl Lewiksina** kirmaavat laidunsiirrot, siinä on

paimenkoiralla tekemistä jotta saa lauman pysäymään oikealle portille.

Koiran sisäistä **Ben Johnssonia** ei ole vielä näkynyt, lienee väärät tropit. Tessu kaivaa esiin lähinnä oman sisäisen Turhapuronsa jos edessä on normaalia kinkkisempi tilanne. Uuno ei tainnut sentään lentää, kuten koiramme pajupuskaan uhittelevan uuden niskan ojenuksesta. Tiäätte varmaan koiran ilmeen kun se katsoo puskasta ensin uuhia: tyyppi tuuppas oikeesti! Ja sen jälkeen lampuria ilmeellä: sinäki vaan naurat. Ai ette tiä, no meillä sitte vaan esiintyy tätäki.

Edellinen paimenkoira oli kätevä. Komennolla "näytä sille" hän kaivoi esiin itsestään oman elämänsä Terminaattorin, osasi laittaa ruotuun uuden kuin uuden. Tämä nykyinen paimen... no osaa se istua tuommosessa tilanteessa.

Meillähän siis siirretään laumat sisälle yöksi, ainut varma konsti pitää porukat poissa petojen suusta. Saa lammastilalliset nukkua yönsä, meikälampuri ainakin tarvihtoo joka öiset kauneusunensa tai lakkaa laulattamasta ja kynä kirjoittamasta.

Oikeen lämpösillä keleillä laumat sai melkolailla väkisin työntää laitumelle, ei oikein aamullakaan hanki sorkkaa mennä toisen eteen.

Yleensä he hyvin seuraa laulavaa lampuria, toki joskus parhaiten luonaa kun laulaa lauman takana, tiedä johtuuko artistin epäviereisyydestä vai mistä, mutta kun Yön tuotantoa on läpi käyty tänä kesänä, hyvin nopeaan tahtiin on mennyt toffelia toisen eteen.

Sadekelit asettaa omat haasteensa myös. Tielle ilmestynyt lammikko on ihan mahdollon kävellä läpi, vaan porukoissa alkaa kaikua "edessä on meri, kylmä syvä meri, sitä ei voi ylittää, sitä ei voi alittaa, sitä ei voi kiertää"...

Nyt ei metsästetä leijonaa. Joukon viimeisinä raahustaa aina "vempattiimi" jalakaansa aristavat, asennevikaiset ja muuten vain uunoilevat yksilöt, ne on aina ne samat tyytit. Juonikkaita yksilöitä esiintyy myös: karsinassa ei mitään ongelmia heinäheillä, mutta pihalle kun pistää niin jalaka heiluu ilmassa kuin Michael Flatley's Lord of the Dancessa, maahan ei sitä laita, eikä kolmella tolalla kunnolla askeltakaan ota. Sairaskarsinat lienee liian viihtyisiä ja palvelu hyvää – täytyy varmaan kokeilla laulaa palvelun yhteydessä, se voi alkaa laitumelle kävely kiinnostaa.

Jokapäiväisissä lampaitten laitumelle ja takaisin pyöriämisessä kuluu lähes sama aika kuin talvella sisälle ruokinnassa, mutta onhan mulla tässä hommassa vaihtoehtoja: ei ole pakko pyöriä, voinhan minä myös taluttaa.

Mikko Poikkeus

Tielle ilmestynyt lammikko on ihan mahdollon kävellä läpi, vaan porukoissa alkaa kaikua "edessä on meri, kylmä syvä meri, sitä ei voi ylittää, sitä ei voi alittaa, sitä ei voi kiertää" ..

Ensin kyllä kevään korvilla tarkastellaan mitkä kaikki seittemänlankaiset petoaidat korvissa, sarvissa ja kulkusissa hirvet on juosseet naapuripitäjään.

KONE AGRIA

9.–11.10.2025 TAMPERE

AUKIOLOAJAT:
torstai 9.10. klo 9–17
perjantai 10.10. klo 9–17
lauantai 11.10. klo 9–16

KONEAGRIA.FI

**KoneAgria 2025 -näyttely
9.–11.10.2025 Tampereen
Messu- ja Urheilukeskuksessa.
Vuoden tärkein maa-
ja metsätalouden
ammattitapahtuma.**

KONEAGRIA TARJOAA:

- Yli 300 näytteilleasettajaa
- Huippuluokan ohjelmaa
- Kohtaamisia näytteilleasettajien ja kollegoiden kanssa
- After work verkostoitumiseen to 9.10. ja pe 10.10. klo 17–19

Tervetuloa syksyn
ykköstapahtumaan.

Osta liput
verkkokaupasta
edullisemmin!

Tuotantoeläinjärjestöt
ja rotuyhdistykset löydät
D-hallista. Alueella myös
karjatalousammattilaisten
kohtaamisareena!

Valtakunnalliset Lammaspäivät

Turussa
28.–30.10.2025

Kuva Riku Tapani

Paikka: Holiday Club Turun Caribia, Kongressikuja 1, 20540 Turku
holidayclubresorts.com/fi/kylpylahotellit-resortit/turun-caribia/

TI 28.10. SEMINAARI

Vastuullisen lammastilan johtaminen ja tuotannonhallinta

- 11.00 **LOUNAS** (kuuluu seminaarin hintaan)
12.00 Tilaisuuden avaus ja vastuullisen lammasyrityksen ABC hankkeen esittely, **Sari Heltelä** ja **Kaie Ahlskog**, ProAgria
12.15 Kohti kannattavaa ja vastuullista lammastuotantoa, **Lesley Stubbings**, asiantuntija, LSSC Ltd, Iso-Britannia
13.20 **KAHVITAUKO**
13.40 Lammastuotannon parhaat käytännöt - vastuullisuus ja tehokkuus tasapainossa, **Tomas Olsson**, lampuri Norrby gård, Ruotsi
15.00 lammascab.fi-sivuston esittely, **Sari Heltelä**, ProAgria
15.15 Miten parannan katraani tulosta, työpajat ja yhteenveto
17.15 Tilaisuus päättyy

Osa luennoista pidetään englanniksi ja tulkataan suomeksi. Seminaarin hinta 75 € (+ alv 25,5 %) sisältäen ohjelman mukaisen koulutuksen, koulutusmateriaalit ja kokoustarjoilut. Etäosallistumismahdollisuus järjestetään, hinta 65 € (+ alv 25,5 %). Ilmoittautuneille lähetetään linkki sähköpostilla ennen seminaaria.

M **ALKURUOKA** Mozzarellasalaattia
– Bufala mozzarellaa, marinoitua punasipulaa, kirsikkatomaattia ja basamicokastiketta salaattipöydällä.

P **PÄÄRUOKA** Ylikypsää karitsanpotkua
– Timjami-valkosipuliperunaa, paahdettuja juureksia ja timjamikastiketta.

J **JÄLKIRUOKA** Pavlova
– marenkia, passionvaahtoa ja tuoreita hedelmiä

KE 29.10. OPINTORETKI

- 9.00 Lähtö hotellilta, Turun Caribia, Kongressikuja 1, 20540 Turku
9.30 **Perkkiön tila**, Kajander Tony ja Kati, Paimio, perkkiontila.com
Ruskeiden ja mustien suomenlampaiden jalostuslampola 76 uuhua. Maatiaisrotuisia sikoja. Lampailla ympärivuotinen jaloittelu. Pellot ovat suorakylvössä. Toimintaterapiapalvelu yritys. Suoramyyntiä.
10.50 **Peimarin koulutila**, Piikkiö
livia.fi/elainala
Entinen emakko pihatto remontoitu 2024 lampolaksi. Laidunnusta lähilaitumilla ja perinnebiotoopeilla. Uuhia 60 kpl. Vuorolaidunnuksessa emolehvät ja lampaat. Lampaita myydään jalostukseen. Viljojen hyödyntäminen kurssitoiminnassa.
11.55 **LOUNAS**, Tuorlan majatalo
13.30 **Riku Tapani**, Laitila
facebook.com/Katinhannanpontevat
110 uuhien texel tila. Lampola käyttöön 2023 syksyllä. Korotettu ruokintapöytä. Tilalla viljellään nurmirehujä ja viljaa lampaiden rehuksi.
15.20 **Rintalan tila**, Samuli ja Satu, Yläne
rintalantila.fi **KAHVITILALLA**
320 uuhien luomutila. Rotuina suomenlammas, kainuunharmaa ja erilaisia ristetyksiä. Neljä lampolaa, karitsointilampola eristetty. Rehut jaetaan apevaunulla. Karitsointi kolme kertaa vuodessa. Suoramyyntiä.
18.00 Paluu hotellille.
Retken osallistumismaksu 75 € (+ alv 25,5 %) sisältäen bussikuljetuksen, vierailukäynnit, lounaan, kahvin ja suojavaatteet.
19.30 **LAMPURI-ILLALLINEN** hotellilla
Holiday Club Turun Caribia
Hinta 49 €/hlö

TO 30.10. SUOMEN LAMMAS-YHDISTYS RY:N SYYSKOKOUS

Holiday Club Turun Caribia

- 9.00 Kokouksen avaus, puheenjohtaja **Juha Tähkämaa**
9.15 Villamarkkinoiden tilanne Suomessa ja Euroopassa, yhteistyön rakentaminen kansainvälisesti, **Satu Kumpulainen** lampuri, kehräämöryittäjä ja EWA:n Suomen villa-lähettiläs
10.15 Taljan tie, toimitusjohtaja **Pontus Bergstrand** ja tuotantopäällikkö **Eva Alexandersson**, AB Tranås Skinnberedning (esitys ruotsiksi, tulkataan suomeksi)
11.30 **LOUNAS** (omakustanteinen, 15,70 €)
12.30 Vuoden Lammastilan 2025 palkitseminen ja lampaiden tuotossuorituksen parhaat tilat 2024, kunniakirjojen jako
n. 13.00 Sääntömääräiset asiat, §4 Hallituksen jäsenistä ja varajäsenistä erovuorossa ovat edustajat alueilta:
IV: Pohjois- ja Etelä-Savo, Pohjois-Karjala
V: Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Keski-Pohjanmaa
n. 14.00 **KAHVITAUKO**, **SLY** tarjoaa kokouskahvit
n. 15.00 Kokouksen päätös

ProAgria

ProAgria Keskusten Liitto ja Suomen Lammasyhdistys

Ilmoittautuminen ja maksaminen

Ilmoittautumiset 12.10 mennessä: proagria.fi/lammaspaiivat. Maksaminen tapahtuu ilmoittautumisen yhteydessä kaikkiin tapahtumiin, paitsi majoitusvaraus maksetaan paikan päällä hotellilla. Kun ilmoittaudut, voit samalla ilmoittaa ja maksaa avecin osuuden.

Majoitus: 2 hh 56 eur/hlö ja 1 hh 102 eur (sis. alv 14 %).

Lisätietoja: Retki ja seminaari: Milla Alanco-Ollqvist, milla.alanco-ollqvist@proagria.fi, 040 706 0558 ja Eila Peitsi, eila.peitsi@proagria.fi, 040 356 1734.

Kokous: Marjo Simpanen, marjo.simpanen@lammasyhdistys.fi, 044 973 7000.

Tervetuloa!

Viimeisin ohjelmaversio on nähtävissä lammasyhdistys.fi ja proagria.fi.

Oikeus ohjelmamuutoksiin pidetään.